

Naponta friss szállítmányu
nyul, fogoly, fácán
és egyéb vad
a legolcsóbb napi áron kapható
GÉCZY FERENCZ
6 fősége a szerb király és József főherceg cs. és kir.
fensége udvari szállítójánál
Budapest, Duna-útsza 10. az „Arany fácán”-hoz.

1890. okt. 166. sz. 1890. okt.

BUDAPESTI SZEMLE

M. Tud. Akadémia megbízásából szerkesztő
GYULAI PÁL.

TARTALOM:

Lonovics küldetése Rómába. Adalék a vegyes házasságok történetéhez. — Marczali Henrikről.

A római birodalom provinciái. (III.) — Király Páltól. — A régi Magyarország utolsó éveiben. Regény. (VII.) — Pálffy Alberttől.

Költemények: A mi kertünk. — Léway Józseftől. — A sanblas-i harangok. — Longfellow után, angolból. — Szász Bélától.

Az ipari kartellekről. (III.) — Mandello Gyulától. Gróf Széchenyi István levelei. — k. —

Értesítő. Széll F.: A Bessenyei-család története. — d. — Oláh Gy.: Magyarország közegészségi viszonyairól. — G. E. — Vergilius: Aeneide. Ford. Barna Ignác. — n-n. — Echégaray J.: A nagy Galeotto. Ford. Pathy K. — Haraszti Gyulától.

Megjelen évenként 12-szer 10 ívnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:

„Kis Nemzeti Múzeum”

47-48. kötet.

Falusi történetek

Írta

Könyves Tóth Kalmán.

Ára a két kötetnek fűzve 1 frt, vászonkötésben 1 frt 40 kr.

Tartalom: Nemzetes ur ördöge. — Javass asszony keresztanyja. — A keresztivel. — A honvéd árnya. — Hittelné asszony és kedves férje. — Tökési Bácsi és mostoha fia. — Újmódi Zsófi. — Szegény teensasszony. — Karácsony anyyala. — A pénz árnyéka. — Rebeka, a szegény zsidóleány. — Miért nemült el a vörös kakas. — Söprányi a házasságrontó. — Az ellilant hónap, vagy hová lett a februárius. — Csak néhány hajsza. — A vasuti ör. — A szél hozta, a víz vitte.

49-50. kötet.

Magyar közmondások gyűjteménye

Különös tekintettel az életölcsőségre és a nevelésre.

(Több mint hatezer közmondás.)

Rendszerbe foglalta

ALMÁSY JÁNOS.

Ára a két kötetnek fűzve 1 frt, vászonkötésben 1 frt 40 kr.

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Holgypor
La VELOUTINE
Különleges Rizpor
BISMUTTAL VEGYÍTVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Világosság! A légszert önmagától előállító Runges-lámpák ragogóan világító leg-
szesz-lámpák. Minden lámpa a szükséges
légszert önmaga állítja elő, minden pillanat-
ban más helyre függeszthető. Semmi cszylinder!
Semmi bűbi! Se csövek, se készülék! Egy láng és
nagy petroleumlámpát pótol. Előnyök:
kertek, vendéglők, utak, építkezések,
gyárak, hutak, serföldök, vágóhidak,
sütőműhelyek, jégpályák stb. élelkebe.
Lámpák 3 frittól kezdve bronzból. Próbálampák, hozzá-
valóval és csomagol. együtt, 4 frt, utánvét v. előfizet-
és mellett. Gazdagon illusztr. árjegyz. ingyen és bér-
ment. Louis Runge, Berlin, Landsbergerstr. 9.

Legolcsóbb magyar és német zsebszótár!

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:

TIPRAY JÁNOS.

**NÉMET-MAGYAR
MAGYAR-NÉMET
ZSEBSZÓTÁR.**

Második kiadás.

A két rész egy kötetbe fűzve 60 kr.,
egy vászonkötésben 80 kr.

Különös figyelemre méltó!

Dr. FORTI WUNDPLASTER.
A hírneves Dr. Forti-féle
sebtapasz
mely rendkívüli gyógyereje, el-
ozható, érlelő s fájdalomt csi-
lapító hatása által leggyorsabbi,
legbiztosabb és egyszerűbb
gyógyulást eszközöl
különböző bajokban. Egy cso-
mag ára 50 kr. nagyobb cso-
mag ára 1 frt. használati utasi-
tással együtt postán küldve 20 kr. több.

Központi küldeményező raktár Budapest:
TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál
Király-útsza 12. sz.
Bécsben: Pieban Xav. Ferencz a régi cs. k. tábort. gyógyszerésztárházban,
Friedrichstr. 1. sz., Dr. Girtler gyógyszerésztárházban, Freising F. sz., Scharrer
Kourad gyógyszerésztárházban, Mariahilfstrasse 72. sz., Fritz G. és R.
Bräunerstrasse 5. sz., Raabe Bruno J. Bickerstrasse 1. Drogistaknál.
Prágában: Fürst József gyógyszerésztárházban, Porie 1071. Grácban: Neudeck A. gyógyszer-
észtárházban, Buda-pestben: Scherzhoffer K. gyógyt.
Krisztófer sarkán, Ilosz B. gyógyszerésztárházban, V. ker. Nádor-útsza 32. sz.
Buday E. városi gyógyszerésztárházban, városi-láz-ter 9. Pálffy F. gyógyt.
Dorothy-útsza 9. sz. Urbán J. király-útsza 93. sz. Krieger György
Kálmán-ter. Barna Zsigmond mikroszkóp-útsza 2. továbbá Thallmayer és
Seitz, nádor-útsza 10. Kochmeister Fr. utódnál, nagy koroná-útsza 32.
Neruda Nándor, háttány-útsza 7. sz. Drogistaknál. Telkes J. udvari
gyógyezere az várban. Vlassek E. gyógyszerésznél a Kristinavárosban,
János-ter. Frum J. gyógyszerésznél Vízváros, fő-útsza. Moldoványi J.
gyógyezereznél, Vízváros, fő-útsza. Eisendorfer G. gyógyt. Tabánban
(Kacsaváros) Palota-útsza és Dévay Szilárd J. gyógytárházban, Kristina-
város, Karácsony-útsza sarkán. Ácsos: Kratochvíl József. Aradon:
Rozsnyai M. és Schaffer A. gyógyt. Balaton-Füred: Orbán J.
Balassa-Gyarmatont: Csorényák Gy. és Herepky K. B.-Osiban:
Vasvári B. Berettyó-Ufalfalu: Tamásy Géza. Debreczenben: dr.
Rothschnek V. E., Tamásy K. Góli N. Orényi O. Mihalovits István
s. Muraközy K. Duna-Földvárban: Nádhera P. Egerben: Köllner
Lőrincz gyógyt. Eperjesen: Krivosz Gy. Korn V. és Makovitsky J.
Eszekvározt: Csallner V. és Babochay K. Kározsagon Báthory B.
Kassán: Megay G. és Wanderscheck K. Kővárth F. Készárkónt: Gene-
siech G. A. Kis-Várdán: Khudy J. Komáromban: Schmidtner A.
Kirschner M. és Kovács Arisztid. Léway: Medveczky S. Losoncban:
Kirchner D. és Pokorny L. Mező-Kövesden: Fridely B. Mező-
Kásonyban: Ritz Gy. Mező-Kovácsban: Kiss F. Miskolcban:
valódi minőségben csak Dr. Szabó Gyula és Újházy Kálmánál kapható.
N.-Beckereken: Kovács S. Nagy-Kanizsán: Prager Béla. Nagy-
Károlyban: Fuleky P. Nagy-Körösn: Müller I. N.-Szombaton:
Csepényi B. N.-Váradon: Huszella M., Molnár J. és Herich J. Nyir-
gyháza: Koranyi J. Szepők Alf. gyógyt. és Kovács S. Nagy-Kál-
lon: Hvezda K. Pakson: Malatinszky S. Füzess: Sipicz J. Po-
zonyban: Erdy István. Putnokban: Fekete N. Rimasombaton:
Hamallás K. Borsnyón Pösch J. gyógyt. örököséi és Hirsch J. N.
S.-A.-Újhelyen: Zilinsky J. Sopronban: Gräner J. Sümegen:
Stamborsky L. Szathmáron: Bösm J. Dr. Lengyel M. és Literát
E. Szarvason: Baris E. Szegeden: Barszay K. és Keresztes S.
Sz.-Fehérvározt: Dieballe Gy., Braun L. és Rieger B. Székely-
hidon: Szabó J. Szentesen: Várdy L. és Podhrádszky L. Szolno-
kon: Keckesey F. Szombathelyen: Rukoff A. Tarpán: Monó I.
Temesvározt: Tarcsay I. és Jakus G. M. Tescen: Ágoston Gy.
T.-Ujlakon: Rojko G. Tokajban: Csizgányi B. Tolnában: Gömbösi L.
Tornallján: Ursányi Zs. Ungvározt: Bene L. Lám S. Hoffmann B.
Krausz A. Szek J. és Lukovics M. Vákon: Frischmann F. Váran-
don: Gál S. Veszprémben: Fencsey K. és Szil. Horváth P. Völ-
lányon: Csató Gy. Gyula. Zilahon: Unger G. Zircen: Tejfel J.
Erdélyben: Brassón: Mann és Izay. Deesen: Róth P. Fogara-
son: Gleim Richard. Kolozsvárt: Valentini A. Gundhardt A. Wolf
J. és Dr. Ember Bogdán. Kézdi-Vásárhelyen: Kovács F. M.-Vá-
sárhelyt: Bucher M. Nagy-Szebenben: Molnár J. C. Szepes-
Szent-Györgyön: Beteg B., Ötves P. és Barabás F. Szászváro-
son: Graffius J. Vajda-Hunyádon: Dr. Juchó F.
Ezen kitűnő hatás, nem eléggé ajánlható gyógytapasz készi-
tője FORTI LÁSZLÓ. Lak.: Budapest. I. k., Nádor-útsza 3.

„HYGEA”
Arczenőcs, mosdóvíz és Savon
hygiénique szappan.
Ezen kiváló gondallal készített szerek a bő-
nek finomságot és rugókonyaságot kölcsönöz-
nek, az arczon lévő minden foltot, szepőt,
májfoltot, forrósgat vagy fagyás által kelet-
kezett pirosságot rövid időn elmulasztja és
ezenfelül a bőrnek üde frisseséget, viruló
ifjúságot és bárszony puhaságot ad. Árak:
Egy tégely arczenőcs 75 kr. Egy üveg
mosdóvíz használati utasítással 1 frt. Egy
darab Savon hygiénique szappan 50 kr.
Valódi minőségben kaphatók magánál a ké-
szítőnél, Fáy Kálmán József gyógyszerésztárház-
ban „nagy Kristóf”-hoz Budapestben, továbbá:
Török József gyógyt. király-u. 12. Thallmayer
és Seitz kereskedőnél, Kochmeister Fr. utódnál
és a legtöbb magyarhoni gyógyezertárházban.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben, megjelent és
minden könyvtárban kapható:

ORVOSI TANÁCSADÓ
VÁROSON ÉS FALUN.

SZERKESZTI

dr. LÉNGYEL DÁNIEL.

Második javítva és bővíve átdolgozott kiadás.

Ára kötve 1 frt 50 kr.

TARTALOM: Előszó. — I. Élet-
rendi szabályok az élet és
egészség fenntartására. — Az
élet egyes korait illető életrendi
szabályok. — Egészséges száma-
zás. — A gyermekkor testi s szel-
lemi ápolása. — Munkás fiatalok.
— A férfikor teendői. — Az öreg-
kor s annak gondnoki. — Az élet
minden korára tartozó élet-
rendi szabályok. — Alvás.
Tiszta levegő élvezése. — Mozgás.
— A bőr ápolása. — Helyes és
mértéktelen táplálkozás. — Hús-
féle éledelek. — Melegvérű álla-
tok húsa. — Az állatok húsa né-
mely termékei. — Hídegyvéri álla-
tok húsa. — Növényi éledelek.
— Lisztés növények. — Nedvűs nö-
vények. — Fűszerek és csipő
növények. — A tápszereknek élet-
mehetetésükre való elkészítése
módjáról. — Halok. — Betegségek
s véletlen halálos esetek kikerü-
lése. — Lelki s testi művelődés.
— II. Betegségek s azokban
való eljárás. — Betegségekben
való általános eljárás. — Egyes
betegségek ismertetése. — Belső
betegségek. — Lázak. — Hóves
lázak. — Egyesvéri láz. — Lobos
láz. — Idegláz. — Rothasztó láz.
— Gyomorláz. — Hurutláz.
— Csúzláz. — Ragályos lázak. —
Váltóláz. — Idült lázak. — Gyu-
ladások. — Vértóulás. — Agy-
lob. — Gerinczaj. — Szem-
lob. — Füllob. — Légesdőlő. —
Kisdedek torokgyjgia. — Mellhár-
tyalob. — Tüdőlób. — Nyálmi-
ngylob. — Toroklob. — Gyomor-
lob. — Belsőlob. — Májlób. — Lép-
lob. — Veselob. — Hídegyvéri lob.
— Méhlob. — Hasbirtalob. —
Gyermekegyi lob. — Kútegek.
Orbán. — Újszülöttek orbanza.
— Vörheny. — Kanyaró. — Csall-
kútegek. — Bárszonykútegek. — Szepté-
— Májfolt. — Himlő. — Alhimlő.
— Védhimlő. — Rüh. — Ötvar.
— Szivacs. — Köleskútegek. — Sömör.
— Kelés. — Pokolvar. — Beteges
kiürülések. — Vértóulások. — Orr-
vérzés. — Vértóulás. — Tüdővé-
zés. — Vértóulás. — Aranyér.
— Vértóulás. — Hídegyvéri vézés.
— Méh-vérzés. — Más nedvek
kiürülései. — Beteges izzadás.
— Nyálfolys. — Hányás. — Has-
menés. — Vérhas. — Hányászéke-
lés. — Aszial cholera. — Vizelet-
folys. — Öndőfolys. — Fehér-
folys. — Kúrnulandó anyagok
fenakadása. — Véres kiürülések
fenakadása. — Orrvérzés fenaka-
dása. — Aranyér fenakadása. —
Havvitisztulás fenakadása. — Gyer-
mekegyi tisztulás fenakadása. —
Más kiürülések fenakadása. —
Takár fenakadása. — Székreké-
dés. — Sárság. — Vizelet fena-
kadása. — Hídegyvéri. — Kosz-
vény. — Szanyvek. — Bujakör.
Bujakörös takár. — Általános
bujakör. — Görvélőkör. — Sáp-
kör. — Turháság. — Gilitakör.
— Vízör. — Bórvízör. — Agy-
vázör. — Mellvázör. — Has-
vázör. — Székör. — Aszaly.
— Kisdedek aszalya. — Tüdővézés.
— Ideg-bántalmak. — Fő-fájda-
lom. — Gerincz-fájdalom. — Ideg-
fájdalom. — Fogfájdalom. —
Fülfájdalom. — Gyomorfájdalom.
— Belsőfájdalom. — Számár-hurut.
— Mellgöres. — Guta-átés.
Tetszhalál. — Vizeletelés követ-
keztébeni tetszhalál. — Ártalmas
gözők következtébeni tetszhalál.
— Kötél általi megfojtás követ-
keztébeni tetszhalál. — Fagyás
következtébeni tetszhalál. — Vil-
lámítás következtébeni tetsz-
halál. — Mérgesek. — Rüh-
betegségek. — Sebek. — Ütések
és ronsosölések. — Ránások.
szómozakodások s megerőltetés
következtébeni fájdalmak. — Csont-
vörtekek. — Egések. — Lobos da-
ganatok s kelevények. — Köröm-
még. — Fagydzanatok. — Fe-
kélyek. — III. Gyógyezerek s
azok használata. — Vények.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent és
minden könyvtárban kapható:

**A GAZDASÁGI
HASZON-NÖVÉNYEK
TERMELÉSE.**

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL MAGRÓL VALÓ
TENYÉSZTÉSÜKRE.

A magyar gazdaközönség számára

Írta
Dr. NYÁRY FERENCZ.

Ára fűzve 50 kr. Postán bérmentve küldve 55 kr.

VASÁRNAPI UJSÁG

42. SZÁM. 1890. BUDAPEST OKTÓBER 19. XXXVII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre — 6 *
Csupán VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
fél évre — 4 *
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt
fél évre — 3 *
Külföldi előfizetésekre a postai
meghatározott vitellől is eszolandó

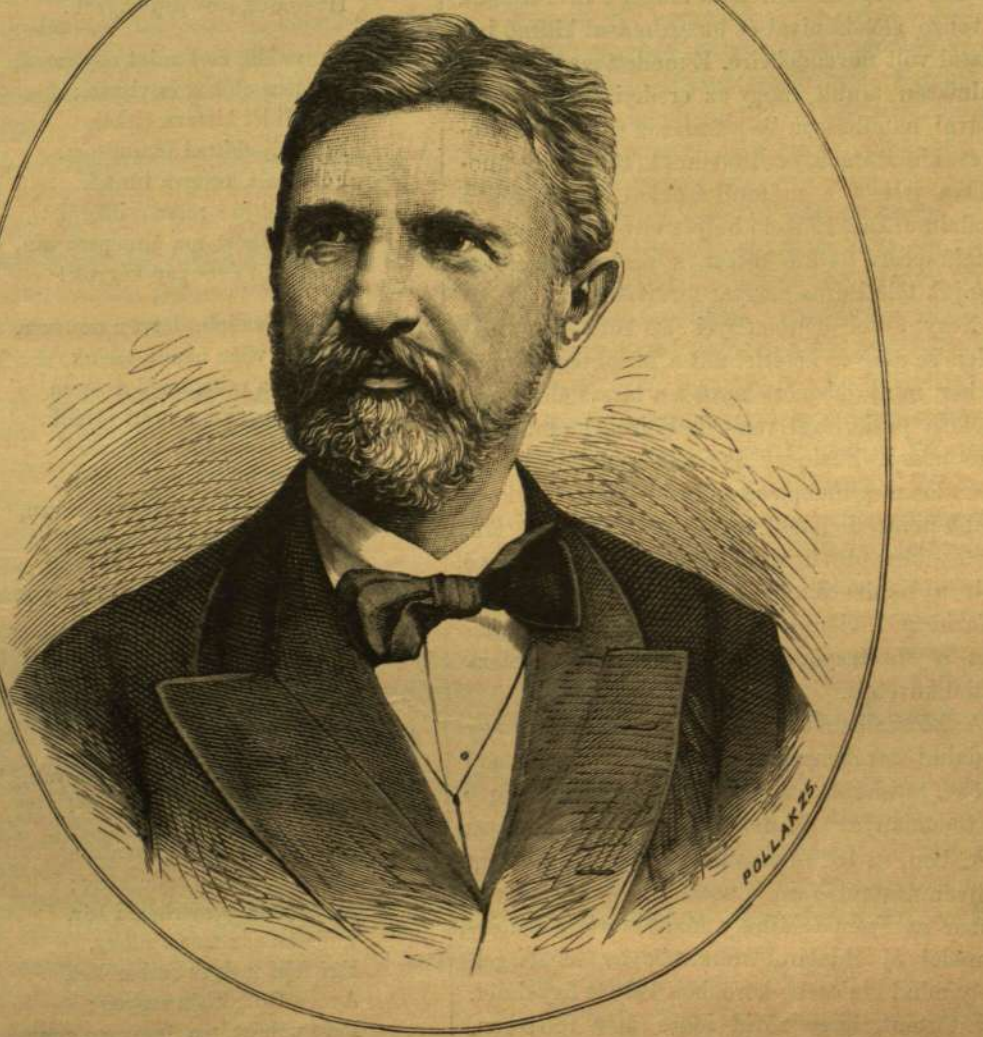
LÉVAY JÓZSEF.

BORSODMEGYE székháza nem közönséges jele-
netnek volt színhelye e hó 10-én. Az e
napon tartott közgyűlésen arany tollat
nyújtottak át Léway Józsefnek, a híres magyar
megye főjegyzőjének, Palóczy László méltó utód-
jának, annak emlékeztetere, hogy egy negyed
százada immár letelt, mióta a vármegye tollát
ennek és saját magának dicsőségére lelkiismer-
tetesen, buzgó s, a mi a »hivatalos irodalom-
ban» oly nagy ritkaság, valódi művészettel
vezeti.

Daczára annak, hogy az ünnep, melyet Bor-
sodmegye egyik kitűnő fia és tisztviselője érde-
meinek méltatására szentelt, inkább csak házi
ünnepnek vala szánva: bír azzal a jelentő-
séggel, hogy arról az országról is tudomást szerze-
zen. Mert noha Léwaynak hivatalos működése
első sorban a vármegye közügyeinek szolgálá-
tára volt szentelve: azon szerepél fogva, me-
lyet a vármegyék az egész országot érdeklő nagy
kérdések körül még mai megsonkított hatások-
runk mellett is játszanak, országos érdeklődésre
tarthat számot egy oly megyének hasonló ün-
nepe, mely a koreszmék megértésében és elsá-
jításában, a szabadelvi haladás és minden irá-
nyu művelődés szellemében mindig az első-
közt volt s lelkesítő példa gyanánt járt elől.

S Léway József a Borsodmegyében és nevében
huszonöt év óta történetekre tekintve, joggal
mondhatná el magáról: »quorum pars magna
fui.» A megye belső adminisztrációján kívül,
mely a legjobbak egyike, hirdetik érdemeit azok
a fölratok, fölterjesztések és átiratok, melyek az
ő tollából kerültek a törvényhozás, a kormány
és a többi törvényhatóságok elé s melyek eleve-
n emlékeztetnek azokra a fontos kérdéseket
tárgyazó hivatalos iratokra, melyeket valamikor
Szatmármegye híres főjegyzője, Kölcsey Ferencz,
öntött művészi formába.

De figyelmet érdemel az ünnep abból az okból
is, mivel az ünnepelt egyik első rangú költője
hazánknak, s a főjegyző ünnepeltetésében a ma-
gyar irodalom is megtisztelésben részesült. Mint
költőt akkor volt alkalmunk legutóbb méltatunk
e lap hasábjain, mikor költeményeinek gyűjté-
ménye ez előtt kilencz évvel megjelent, mely
alkalommal élete pályáját is megismertettük,
úgy, hogy e tekintetben ez uttal az ismétlések
lehető kerülése okáért a legszükségesebbekre
szorítkozhatunk.

LÉVAY JÓZSEF.

Szemere Bertalan, a későbbi belügyminiszter, vitte el a pozsonyi diétára. Itt írta, néhány lán-goló hazafias költeménye között, Kossuth Lajos-hoz is szép ódáját.

Szemere 1848-ban tárczájához a fogalmazói karba nevezte ki. Mint akkor már ismert nevű fiatal író, munkatársa lett a hivatalos «Kölöny»-nek s buzgón szolgáltatta tollával a szabadság ügyét úgy Pesten, mint Debreczenben. Munkatársa volt a Vas Gereben «Nép barátja»-nak is, s ekkor kötött benső barátságot Arany Jánossal, ki ugyane lapnak dolgozó társa s rövid ideig szerkesztője volt.

A szabadságharc leveretése után egy álló évig szülői házában rejtőzött s csak a győztes hatalom első dühének csillapulta után jelent meg ismét az akkor csak néhány lapból álló, de annál nagyobb fontosságúvá vált időszaki sajtó szolgálatában. A Császár Ferenc által alapított «Pesti Napló»-nál nyert alkalmazást mint újdonságíró. Ugyanekkor kezdte írni melabús hangulatú szép költeményeit, előbb Bátor Miklós álnév, majd saját neve alatt, a Szilágyi Sándor füzeteiben, a «Hölgyfutár»-ban és Vahot Imre vállalatában. E költemények között vannak olyanok, melyek irodalmunknak mindenha leg-szebb gyöngyei közé fognak tartozni, mint a «Mikes» című emelkedett hangulatu költeménye.

1852-ben jelent meg költeményeinek első kö-tete, melyet Aranyknak ajánlott, ez által is a nemzeti népies iskola hívének vallva magát, melynek e korsorúnk volt feje. Érzelmek, nek nemessége, hangjának tisztasága, kedélyé-nek bensősége, az újabb költői nemzedék legel-sőbbjei közé avatták, s a merengő dalok, a haza-fias panaszkok, a megható idyllek s gyakran hu-mortól élénkített életképi versek, a nyelv bájjával, finom formaérzékkel és műgonddal párosulva oly népszerűvé tették, hogy együtt emlegették-Tompa Mihálylyal, kinek rokonlelkéhez benső baráti kapcsol is fűzte, s kinek hatása egész iro-dalmi működésén érezhető.

Még azon évben megválasztották tanárnak a miskolci reform. gimnáziumhoz, hol a magyar és latin nyelv és irodalom tanszékét foglalta el. Nemes buzgalommal adta magát e hivatásának s vonzó előadásával és buzgalommal kitűnő ha-tással volt növendékeire. E mellett maga is szor-galmasan tanult, hogy az eredeti nyelvek kul-csával hatolhasson be a francia és angol költé-szet kincstárába, ez irodalmak remekein fino-mítva izlését s műfordításokkal is gazdagítva irodalmunkat. Előkelő helyet vívott ki magának Shakespeare fordító között, s nemskára meg-kapjuk tőle Burns magyar fordítását is.

Négy évvel költeményei első kötetének meg-jelenése után új kötet állt a közönség elé, már akkor mint elismert nevű s a társas életben is előkelő pozícióval rendelkező író. Ő adta ki az első jelszót Kazinczy Ferenc születésének év-százados megünneplésére, mely, mint tudjuk, az újabb nemzeti fölébredésnek is fordulója lón. Az ez ünnepre írott költemények között az övé volt a legsikerültebbek egyike, s ő adta ki a «Kazinczy-Emlény» című emlékkönyvet, me-lyet a következő évben a «Széchenyi-gyász» című követett.

A közszellem ébresztése körül kifejtett nagy irodalmi tevékenysége, műveinek maradandó értéke, meghozá számára a Kisfaludy-társaság s a tudományos akadémia elismerését; amaz 1862-ben, ez 1863-ban választá tagjává. «A szép nyilvánulásáról» szóló székfoglalója, Kazinczy Gábor és Tompa Mihály fölött tartott emlék-beszédei új oldaláról mutatták be tehetségét, mely mind szélesebb körökben keltett figyelmet. Így történt, hogy rövid időre már 1861-ben, utóbb pedig állandólag Borsodmegye főjegy-

zőjévé választott egyhangú választással, mely azóta minden választás alkalmával megújít-tatott a megye javára és dicsőségére. Hűség és buzgalom jellemzik ez állásában, melyben tollal és élő szóval vezérszerepet visel. Mert mint szónok ép oly kiváló, mint stílista. Érvek-ben gazdag, formában választékos és kiméletes; meggyőző modora szeretettel párosítja az íránta nyilvánuló tiszteletet, a minnek egyik meggyőző példája az a legutóbbi szép ünnep is, melyet a megye az ő tiszteletére rendezett s melyet ro-konszenvvel kísért a magyar irodalom is s az ország egész közönsége.

JUBILEUMOM.

Szárhegyi szállóm! hol a vő lyben Zokogva fut a kis patak,
Fogadj be még ma, — ünnepemre Szent helyűl választottalak.
Bérezed kövökből raktam oltárt,
Ott forrtak, im, e gyöngyhobok;
Fel a pohárt, ma ünnepem van,
Huszonöt éves pap vagyok!

Egy vig szürettel áldozom még Utolszor e kis helyen;
Borágad drága koszorúját Tavaszra már ugy sem lelem.
A sors ma is már sátoromra Egy-két füzért alig hagyott;
Fel a pohárt, ma ünnepem van,
Huszonöt éves pap vagyok!

Huszonöt év! vigan, barátim, Csengjen dalunktól a halom!
Mit rajta láttok, ma ne bántson A pusztulás, a vész, a rom.
Hadd sirjon a patak, porondján Látom ma vig kedvvel tapod;
Fel a pohárt, ma ünnepem van,
Huszonöt éves pap vagyok!

Sokat tanultam én azóta, Betűt habár csak keveset;
De a mit a világ folyásán Lelkem tapasztalt, meglesett,
Szédül fejem a bölcseségtől, A mennyit én ma már tudok.
Fel a pohárt, ma ünnepem van,
Huszonöt éves pap vagyok.

Ennyi idő, csak mint egy ezred, Mindent előhoz és viszen;
A földi lét kitárva titkát, Nincs új előttd semmimem.
Föl és alá forogva tüntek Fölötted jó s rossz csillagok;
Fel a pohárt, ma ünnepem van,
Huszonöt éves pap vagyok!

Ha már tudom, látván ezerszer, Hogy a világ nem a miénk,
S átfutva rajta, majd a végén Ugy távoznak, a mint jövenk.
Lefosztja a halál, ha sorsod Még valamit rajtad hagyott;
Fel a pohárt, ma ünnepem van,
Huszonöt éves pap vagyok!

Ha már tudom, érzem nem egyszer, Szívembe hordozván nyilát,
Hogy minden eszményt, melyre törtél, Könyben főrezet meg a világ.
A tengerár szül drága gyöngyöt, A fájdalom szépet, nagyot;
Fel a pohárt, ma ünnepem van,
Huszonöt éves pap vagyok!

Szenvedni tudás, jó barátim, Ez itt a legfőbb tudomány;
Az ég határait mérheted bár, Tudásnak az mégis silány,
Egy fejt meg az emberlétt, A mi a Golgothán ragyog;
Fel a pohárt, ma ünnepem van,
Huszonöt éves pap vagyok!

Hogy Mesteremnek nemcsak ajkka, De szívben is valom tanát,
Ezért ünneplek itt e helyen, Hol az enyészet vert tanyát.
Hull, hull e szép hegy koszorúja, Rá nézni is már borzadok;
Fel a pohárt, ma ünnepem van,
Huszonöt éves pap vagyok!

Szerettem ezt is, ezt a helyet, S mi poharamban csillog itt,
Tudom, melyik bokr tövéről Szívta fel édes habjait.
Minden bokr kezem növeltje, S ma már haldoklik, vagy halott;
Fel a pohárt, ma ünnepem van,
Huszonöt éves pap vagyok!

Sirnom lehetne, mégse sírok, Megmondom az okát, miért?
A szent barátság poharában E csillogó édes borért
Áldás, habár csak ennyi mézet Hagynak reánk a jobb napok;
Fel a pohárt, ma ünnepem van,
Huszonöt éves pap vagyok!

Mint csillan a bor! hála, hála, Mindent a vész el nem ragadt!
Szemem mint villan! hála, hála, Még lángja mindig megmaradt!
Sok veszteség könyét kisírva, Hitem ma új fényben ragyog;
Fel a pohárt, nagy ünnepem van,
Huszonöt éves pap vagyok!

FEJES ISTVÁN.

AZ ANYA.

Rajz.

Írta: MARGITAY DEZSŐ.

Pisti, József és Mariska körben ültek a szo ba közepén. Apróra hasgatott fadarabokból, a mi-nőt a szomszéd kiskereskedésben font számra árulnak, palotát építettek.

József volt az építőmester, mint legnagyobb a három között; Pisti volt a pallér, a ki a fada-rabokat adogatta a bátyja kezébe; Mariska pedig a közönség, a ki visszafojtott lélekzettel leste, hogy nem dől-e össze az építmény — s közben-közben kritikai megjegyzéseket susogott.

Mikor az utolsó fadarab is föl volt téve a te-tőre, Mariska fölugrott s tapsolva, kaczagva tán-czolta körül a sikerült épületet.

— Megvan! megvan! Olyan, mint az — izé.
— Csitt! — csitította József, a fölbontott ágy felé pillantva, a hol a párnán egy fehér kis gön-gyöleg szuszogott. — Felkeltőd a lármáddal.

Mindhárman odapillantottak az ágyra; Ma-riska megdöbbenve hallgatott el: lábujjhegyen odafutott a szuszogó kis göngyöleghez s felá-gas-kodva lesett rá.

A kis göngyöleg megmozdult, mint valami vonagló hernyó, és elnyösörögte magát:

— Kvát! Kvát!

— Mama! Mama! szalad Mariska a szoba félig behajtott ajtaja felé. — Fölbredt a kicsi, a kit a golya hozott.

Egy kis, vézna, sápadt arcú asszonyka sie-tett be; karján a ruha könyökig föl volt tűrve, s kezeiről csöpögött a szappanhab. Kötényével sietősen végigtörülte karjait, fölemelte az ágy-ról a síró kis csomagot, gyöngéden gyűgyögtette keblére emelte, aztán leülve vele az ágy előtt egy zsámolyszékre, a nyakában levő mellkendő alá vette a kicsi fejét, mire az, valamit czupog-tatva, elhallgatott.

A gyerekek kegyeletes csendben állottak kö-rül a mamát; kíváncsian leskedtek a kis «golya-hozta»-ra, aztán pedig, mikor az végleg elcsön-desedett, lábujjhegyen tértek vissza építményük-köz, hogy susogva folytassák munkájukat kö-rülötte.

Csend volt a szobában.

Fönt az utcán is el-elhallgatott egy pilla-natra a dübörgés, melyet a tovarobogó bérkocsik és terhes szekerek okoztak.

Az ágy előtt ülő asszony fölpillantott az ab-lakra; nézte az oldaljárón végigkopogó lábakat: apró gyermekezipők, szép harisnyás lábak, ro-pogós úri topán, — zsineggel felkötött talpú otromba csizma, mely csoszogva, fáradtan von-szolódik végig a kövezeten.

Térden fölül már nem látni a járókelőket, a pinczelakás magasan fekvő ablakán keresztül, de a gyermekét ringató asszony képzelete kiegé-szti abból a darabkából, a mit lát, az egész alakot.

A szép harisnya fölött szalaggal ékesített tar-latán szoknyaécska, rózsaszínű, habforma krep-kalapka következik, — a milyenbe ő soha se fogja öltöztetelni Mariskát. A ropogós úri to-pánt valami jó hivatalban levő, kedvére élő középkori úr nyikorgatja, a ki bizonyosan nőt-len maradt, hogy gyerekekre ne kelljen költenie a jövedelmét; a zsineggel felkötött talpu csiz-mát ütött-kopott kalapú, megörnyedt testű öreg ember viseli, a ki fáradtan czammog haza a napi munkából, melyet ötven esztendő óta végez, a nélkül, hogy a mikor szükséges, egy pár új csizmát tudna szerezni magának. Kellett a gyermekei ruházására, táplálására a nyomorult keresmény, s most öreg napjaira, mikor már annyit se tud keresni, mint annak előtte: nem-csak rongyoskodik, de talán éhez is.

Az asszony elborulva sohajt föl; összevonja szemöldéit; az ablakról gyorsan, megrémülve a tulsó szögletben játszó gyermekei felé fordítja tekintetét, s akkor ellágyulnak vonásai; pillan-tása meleggő válik s — mintha valami veszede-lemtől féltene — aggódva szorítja szorosabban kebelére csecsemőjét.

Lehajlik hozzá, mintha meg akarná csókolni; de nem csókolja meg, csak elgondolkozva nézi vézna arcocskáját.

Később megint fölemeli szeméit az ablakra. Már nem lehet jól megkülönböztetni az ablak felső részén ellebegő szoknyák színét, alakját. Sötétedni kezd. Az oldaljárón haladók kopogása egyre gyorsabb, sietősebb; az utcazi lámpákat már meggyújtották; látszik a szemben álló ház falán a lobogó láng visszaverődése. Távrolról jó-kedvtű mesterlegények dalolása, rikkantásai hangzanak, s a gyermekét tápláló asszony léleg-zetfojtottan hallgatózik.

A pesti pékek sztrájkolnak.
Furesa világ lesz ám holnap!
A kenyérárus boltja bezárva
A mester ott bent — ejh, be árva!...
A pesti pékek sztrájkolnak!...

Mintha a férje hangját ismerné föl; nyugta-lanul pillant az ablakra, s vagy hat lábat lát összekavalyogva topogni a kövezeten.

Aggódva teszi le alvó kicsinyét az ágyra s hirtelen rendbeszedve mellkendőjét a kebelén, siet az ajtó felé; mielőtt azonban kiérne a kony-hába, egy kissé fölborzolt, izmos férfi toppan be a szobába.

— Apa! Apa! Apa! — szalad elébe a három gyermek, ki a karjába, ki a lábszárába csimpaj-kozva.

Az asszony meghökken arczeal áll meg előtte.

— Hazajöttél, Ferenc? Ilyen hamar rád ke-rült a szabadidő? Vagy talán nem süttök az éjjel kenyereket?

— Nem ám, asszony! Se ma, se holnap. Hol-napután pihenünk; azután meg — majd lesz valahogy!

— Csakugyan kitört a sztrájk?

— Ki.

— És... meddig fog tartani?

— Azt nem tudhatni. Mig a mesterek meg nem hajolnak igazságos követeléseink előtt.

— De... Az eltarthat egy hónapig is... Mit eszünk addig? Hoztál haza legalább vala-mennyi pénzt?

Ferenc kedvetlenül dobja kalapját az asztalra — Két forintot. A többi oda kellett adnom a központi bizottság pénztárába; meg a gyűlés után egy kis barátkozás... Az is került vala-mibe... Mért nézel rám olyan álmétkodva? Csak nem gondolod, hogy megigyam a más bo-rát s én vissza ne kínáljam?

— Nem, Ferenc, de — látod — a lakás bére.

— Vagy azt akartad volna, hogy, mikor min-denki adott valamit a bizottság kasszájába a holnapi ünnep költségeinek a fődőzésére, egyedül én ne adtam volna semmit?

— Nem, Ferenc! De a kereskedő, a kitől a gyerekeknek a ruháskákat vettük...

— Vájon!

— Aztán miből szerezük be a napi eleséget magunknak és a gyerekeknek? Tudod, hogy én két hét óta nem birtam egy garast se szerezni a mosással... Ma megpróbáltam, de még nem bírok a tekenő mellett hosszabban állani.

Ferenc hozzálépett a beszélő asszonyhoz, megfogta a kezét s erősen a szeme közé nézett.

— Zsuzsánna! Te úgy beszélsz, mintha szem-rehányást akarnál tenni nekem, a miért a sztrá-j-kolókhoz csatlakoztam?

— Nem, de mi eddig — habár szegényesen — ki tudtunk jönni a kettőnk keresetéből. Volt lakásunk, enniavalónk; tudtunk ruháskát venni a gyerekeinknek... Én meg voltam elégedve, mert élhetünk.

— Jó, jó! De micsoda munkát kellett nekem azért végezni? — Még haza se jöhöttem hoz-zátok, csak minden harmadnap este. Éjjel is dol-goztunk, mint a... Nem! A barom éjjel pihen, de mi dolgoztunk, izzadtunk, koldusnak való fizetésért, hogy a majszterek építhessék a két-háromemeletes házat a mi fáradságunk gyü-mölcseiből.

— De mégis fizettek, Ferenc! Biztos fizeté-sed volt. Én is dolgozom éjjel-nappal, mikor egészséges vagyok. Már reggel három órakor mosok; este tizenegykor még vasalok... De azért örülök, ha tehetem, ha kapok munkát... pedig az nem biztos jövedelem, a mire úgy lehetne számítani, mint a tiedre.

— Ejh!

— A harmadik emeleten lakó szobaúr, a ki-nek a fehérneműit tisztázom, huszonegy éven át tanult, hogy majd kenyérkeresete legyen; az-tán most félnapokig futkos a városban, hogy va-lami hivatalához jusson; de nem kap s csak úgy tengeti magát, hogy egész éjszakákon át másol valami írást...

— Az az ó baba! Mi gondom nekem rá? — Én nem dolgozom nyomorult egy forint ötven krajczárért a mesternek, hogy az másik egy fo-rint ötven krajczárt nyerjen a munkámon. Nyolcz órai munkaidő; béremelés és emberbe való élelem! Ez a vivát.

— Apa! Nem hozott nekünk friss zsemlet? kotorászott a kis Mariska az apja zsebeiben.

— Tisztulsz tőlem, kis boszorkány! — toltá félrebb az apa a kis lányt, de aztán megsajnálta a szomorúan rápislogó gyereket, magához vonta; leült egy székre s a térdére ültette.

— Majd máskor, Csóka! Most nem volt arra való idő. Majd máskor!

Ezzel megint az asszonyhoz fordult.

— Nem ezerszer mondtad magad is, hogy le-hetne annyi lelkük a mestereknek, hogy leg-alább néhány krajczárral emeljék föl a fizetést, mikor nekik annyi a nyereségük?

— Igaz.

— Nem tették a szép szóra! Most kénysze-

ritni fogjuk őket, hogy meghajoljanak akarattunk előtt. Meg fognak hajolni!

— De mikor?

— Mindegy! Nem szegélytetd volna, ha áru-lója lettem volna a közönségnek? Ha azt mond-ták volna felőlem a munkástársaim: «A mesterek talpát nyalja! Bent maradt a műhelyben, mert egy darab kenyérhaját dobta a gazda neki, hogy társait megugassa!»

— Csak azt a kicsikét megkeresztelhetettük volna már! De ahoz pénz kell, s az a két forint, a mit hoztál, enniavalóra is kevés lesz... Minek is ad az Isten gyereket az olyan szegény ember-nek, a ki nem képes táplálni?

— Na, na; légy nyugodt, Zsuzsánna. Mon-dom, hogy nem lehetett másképp. Egyébiránt sokáig úgy sem tarthat a dolog... Meg fog ja-vulni az állapotunk; csak kitartás, türelem!

A kis keresztesetlen nyösörögni kezdett, Zsu-zsánna meggyújtotta a lámpát s az asztal köze-pére tette. A gyerekek a lámpa köré gyülekez-tek, az anya pedig makogó kisdédéhez sietett: megvizsgálta, aztán kebelére emelte, karjára fek-tette s tenyerével gyöngéden veregetni kezdte a párnáskáját.

— Csucsulj, csucsulj kicsikém! — Nem tu-dom: mi lelte? Egész nap olyan nyugtalan; nem tud aludni felőráig se egyfolytában.

— Csak nem beteg? Vonta összebb szemöldéit Ferenc.

Zsuzsánna rémült megdöbbenéssel pillan-tott rá.

Letette az asztalra az apró jószágát s a lámpa-fény mellett gondosan megvizsgálta testecskéjét. Nem látott rajta semmi gyanusát; megint ösz-szepakolta s el kezdett vele sétálni.

— Csucsulj, csucsulj, édes kincsem, szerelm-es kis többsínem!

Nem, nem! nem akart csucsulni.

Ha öt-tíz percre elcsendesedett is, egyszerre csak elkiáltotta magát, hogy «kvát!» sirt; kere-sett a szájával valamit. Hiába gondolta az anya, hogy megértette; hiába adott szájába valamit, a miről azt hitte, hogy meg fogja nyugtatni: a gyerek elhallgatott egy pillanatra, de aztán el-fordította a fejét és sirt tovább.

Zsuzsánna arca növekedő nyugtalanságot fejezett ki; nem vette észre, hogy a három na-gyobb vácsoara nélkül elszenderedett az asztal-nál; majd ledűltek székeikről. Ferenc fogta fel őket; levetkeztette és lefektette. Zsuzsánna pedig szaladozott föl s alá a legkisebbel a kar-ján, egyre rázogatva:

— Csucsulj, csucsulj, édes kincsem...

Már Ferenc is el-elbóskolta magát; hogy el ne aludjék, a feleségével kezdett fel s alá járkálni a szobában, végre pedig egy rongyos kanapén foglalt helyet, a hol nem volt láb alatt s onnan nézte a gyermekét hintáló anyát.

Nézte, mérte, addig mérte, hogy egyszer nagy horkantás harsant meg a füleiben. Fölnyitja sze-meit, körülpillant, hogy honnan jött a hang? Hát látja, hogy az ablakon át dereng befelé a reggeli szürkület. Az asztalon még ott ég a petróleumlámpa, de már nem annyira világít, mint inkább füstöl; Zsuzsánna pedig még min-dig azon módon szaladoz a szobában, karján a kicsivel, mint azelőtt.

Fölugrik; nagyon elszégyenli magát s odasiet a nejéhez.

— Még mindig sir?

— Nem. Kimerült, s ha tánczolok vele, nem sir; de ha leteszem, fölébred... Igaz lehet, a mit az előbb mondtál: hogy talán beteg.

— Az előbb? — bámul el a férj. — Hisz azt tegnapi este mondtam.

— Tegnapi este?!

— Igen. Nem látod, hogy már megvirradt?

Hálistennek! Mindjárt az orvoshoz szaladok.

AZ ARADI VÉRTANÚK EMLÉKSZOBRÁNAK LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE OKTÓBER 6-ÁN.

Ravasz Imre pillanatnyi fényképe után.

Lökd a nyakamba a nagy kendőmet, hogy betarkagthassam vele szegénykét.

— De csak nem messz így, most, egy egész éjszakai lótas-futás után? Megrognak alattad a térded s a köveztetre bukol.

— Ne félts attól. Itt van a gyermek kezében!

Ferenccz nem akarja eresztetni, de hasztalan minden ellenkezés az anyával, a ki azt hiszi, hogy a gyermek beteg; magához vesz a két forintból egyet és szalad egy hírnévként örvendő orvos lakása felé.

(Vége köv.)

AZ ARADI ÜNNEP.

Az aradi vértanú-szobor leleplezési ünnepe még most, napok múltán is, élénken foglalkoztatja a közvéleményt. A napi sajtó és a közönség egyhangulag megegyezik abban, hogy Zala műve a legsikerültebb szobor-alkotás az országban s méltó emléke a tizenhárom vértanúnak. A leleplezés ünnepéről mai lapunkban nagyobb képet adunk, mely *Ravasz Imre* aradi jónévű fényképész felvétele után készült.

Ez a kép azt az emlékeztető jelenetet örökíti meg, a mikor *Zala György*, a szobor alkotója, művét átadja *Salacz Gyula* polgármesternek, hü gondozás és megőrzés végett. A művész díszmagyarban áll az emelvényen s mögötte szintén díszmagyarban látszik az ősz polgármester alakja. *Zala* a polgármester, illetőleg a szobor felé néz s úgy mondja el rövid, lelkes beszédét. A közönség gyönyörködve nézi, hol a szobrot, hol a dalos művészt, a ki túláradó lelkesedésben górsan, tüzzel beszél, de azért a hallgatóság minden szavát áhitattal lesi s zajosan megéljenzi.

A szónoki emelvény körül ülnek a meghívott vendégek, többnyire magyar díszruhás alakok. Az első sorban ül *Klapka* tábornok, *Damjanich* és a vértanú rokonasága. Baloldalt ül *Munkácsy Mihály* a feleségével, (képünkön is jól fölismerhetők, a mint napernyővel védik magukat a nap heve ellen.) *Pulszky Ferencz*, *Irányi Dániel* és a többi orsz. képviselő. Jobbra szintén a vendégek sorakoznak. A vendégek mögött emelkednek a tribünök, tömött padosaikkal, melyeken a legelegánsabb közönség foglal helyet. A szobor jobb felén van a hírlapírók emelvénye, balra a daláróké. S azontúl ember ember hátán szorong. A Szabadság-teret utolsó sarkáig megszállotta a lelkes, ünnepelő sokaság. Jobbára férfiak állanak a közepén, mert a nők a tolongástól felve, inkább a szélekre vonultak. A fellobogzott, szőnyeggel és virággal díszített házak ablakaiból is érdeklődő közönség kandikál ki.

Maga ez a roppant embertömeg változatos ruházataival érdekes képet nyújtott, melynek hatását csak emelte a ragyogó nap sugarban tündöklő ércszobor, melynek gránit talapzatát a koszorú szárai borították. A lombfűzérel öszszekötött árbócokon a nemzeti lobogókat vídában lengette az őszi szellő, mely nem hervadásról, hanem feltámadásról, a nemzet virágzásáról regélt...

VISSZAEMLEKEZÉS SPELLETICH BÓDOGRA.

Nem tartozott a nagy emberek közé; szabad-ságharcunknak mégis kiváló egyéne. Hirneve nem terjedt messzire, mert az önévédelmi harc leveretése után elhagyta hazáját, s visszajöven, teljesen visszavonult a közelettől.

Spelletich Bódog szereplése főleg lokális. Szabadkán, Bácska legészakibb városában működött. Midőn a híres pesti pontok meghozattak, ő nyilvános népgyűlésen a polgári kaszinóban márcz. 18-án azokat felolvasta és fejtegette. Junius 8-án a szorongatott zentaik segítségére megy a szabadkai polgári őrséggel, melynek őrnagya volt. Ugyancsak 1848-ban őt s Bíró Antalt képviselőül választja a város. — 1849. elején Debre-czenben is belátták, hogy a katonai és polgári hatalmat az alsó-vidéken egyesíteni kell, február 12-én Batthyány Kázmér gróftól teljes hatalmu kormánybiztosnak és melléje segédkormány-biztosul Spelletichet nevezik ki, noha utóbbi előttem kijelenté, hogy tulajdonképen nem a kormány nevezte ki, hanem Batthyány vette maga mellé, s törvényesen csak Szabadka kormánybiztosa volt; Batthyány azonban egész Felső-Bácskát reá bízta, s minden intézkedését szó nélkül aláírta.

Spelletich legfőbb érdeme, hogy Szabadka körül 1849. tavasszal nagyobb erőt összpontosított, úgy, hogy mikor a szerbek Zomborról Szabadka ellen indultak, itt kemény ellentállásra találtak, sőt később a kaponyai császárnál meg is verettek. A harc előtt közvetlenül vette Batthyány rendeletét, hogy vonuljon vissza. «En ezt — így beszéde el nekem — zsebreavartam és a városi tanácsot felfüggesztettem.»

A győzelem után megkezdődött az ellenhad-járat. A kormánybiztos még most is besoroztatta a legénységet s Perczel leserkeztetők tekintélyes sereget talált; de fegyvert alig láthatott s noha Spelletich folyton sürgette a fegyvereket, bizony még választ sem kapott.

Az önévédelmi harc végén a déli harczterén látjuk, Bem környezetében, ki Galiciába átküldé, hogy ott megkísérte a felkelés szervezését. Itt Luchowski lengyel főúrál volt eljertve, a ki közel 20,000 fegyverrel rendelkezett. Spelletich később aztán Poroszországon át külföldre menekült.

Ezek után Amerikában tepeledett le, s felcsoport farmernek. Kossuth Lajos és Pulszky Ferencz emlékirataikban egy-két helyen meg is emlékeznek róla, de a számszámított politikai akcióiban ő tudtommal aktív nem vett részt. Ennyit tartottam szükségesnek életrajzához toldani, mely a «Vasárnapi Ujság» f. évi 39-ik számában arcképe kíséretében megjelent.

Egyéni életének szép jellemvonásairól sem szabad megfeledkezni. Teleki Sándor gróf a «Budapesti Hírlap»-ban * azt írta róla, hogy ő is «egyike a kivégzett, de meg nem halt embereknek.»

Spelletich az ingadozó, mások tanácsára hallgató Batthyány Kázmérnak teljes ellentéte volt. Kossuth feltétlenül bízott benne s hozzá intézett soraiban többször írta, hogy «erélyes működéséről meggyőződve lévén», stb. — Ennek az erélyének jelét nem egyszer adta, így pl. mikor Pál Antal bajai plebánost, mivel ez a forradalmi kormány ellen a papi székről szónokolt, befogatta. Hasonlóképp járt Antunovics volt kalocsai kanonok is, a «Razprava o podunarskih i potisanskijh Bunjevich i Sokcih» mű szerzője.

A szerbek gyűlöltek, mert tudták, hogy a kaponyai vereségnek ő volt az értelmi szerzője, s ha ő nincs, Gál soha se támad. E miatt, mikor egyszer fürdőben járt, Racki horvát történetíró meg is támadta, azt írván róla, hogy «mind a tíz ujjáról szerb vér csepeg!» Nagyon bánthatta ez az öreg urat, mert nagyon sokszor, mikor estende gráci lakásán beszélgettünk, el-elmondogatta, miszerint ő senkit halálra nem ítélt, s a mi történt, annak szerzői a vértörvényszék és Batthyány Kázmér.

Szabadka tanácsával nem a legjobb viszonyban állott, mert az összejúrtított seregének élemezését kerekben megtagadta, úgy hogy Spelletich requirálattat is, mintha ellenséges földön járna. Sakadt ember, a ki a legaljasabb gyanúsításokkal halmozta el, s főleg egy forradalmi szegedi újság nem fogyott ki rágalmazásaiból. A szabadkaiak ezen eljárását bizony öreg korában se felejtette el.

Történt egyszer, hogy Szent-István községből a szerbek négy magyart vittek fogva Nugent elé. Spelletich erre egy parlamentárit küldött hozzá: «Tábornok úr! — írja — én négy ártatlan magyar helyett nyolcz szerbet fogtattam el; ha szabadon nem eresztí ők, én a fogoly szerbeket agyonlövöm» s ez hatott is: Nugent a magyar foglyokat hazabocsátá, kinek-kinek egy-egy huszast adván utiköltésül.

Deák Ferenczcel Balaton-Füreden hosszabb ideig tartózkodott. Deák, mint tudjuk, Windischgrätzrel való bieskei találkozás után visszavonult a forradalomtól. «Nem nekem való ez — mondá Spelletichnek, ha megverjük az ellenséget, úgy se tudom üldözni; ha meg megveretünk, nem tudok szaladni, mert, — no hát, mert a nagy hasam nem engedi.»

Mint kormánybiztos a szerbekkel is alkudozott. Sztojkovicsot, Bácsmegyének később főorvosát, — így beszélte nekem, — Sztratiimirovicsot, egy menesztő jó cacsó aranyal. A kormánybiztos következő feltétel mellett akart békét kötni: ígért a szerbeknek teljes egyházi függet-

lenséget s egy Temesvárt felállítandó szerb törvényszéket; továbbá szerb vallást, kit azonban a szerbek által követelt Bács-Bánság összes lakossága választand. De erre a szerbek rá nem állottak, mert az így alakítandó vajdaságban kisebbségben voltak.

Spelletich egyike volt a legegyszerűbb, leg-egyenesebb, lepuritánabb embereknek. Öszbe csavarodott feje nem igen szerette az újabb szokásokat. Egyszerűen élt, tisztán magának. Keveset érintkezett a világgal, de a kit megkedvelt, barátjául fogadta. A véletlen hozott engem össze ezen amerikai szokásokba bujtatók forradalmárral, a ki hazáját jobban szerette önmagánál. Politikai meggyőződése sajtósági ügyüleke volt a republikánus és royalizmus fogalmainak. Kierzett belőle a yankee, de tisztelettel viseltetett hazánk legelső magyar embere, a király iránt.

Öreg korában sokat szenvedett. Súlyos bronchitisában napokat töltöttem mellette; s mikor türethetlenné vált helyzete, orvost kért. Egy kiváló internust, tanárt hívtam hozzá, de mikor ennek legelső kérdése ez volt, hogy lovagolt-e sokat ifjkorában? a hetvenhét éves törődött ember — nem kívánt a professzor ur recezipéjéből.

Ismeretes volt egységességéről. A kit nem szívelt, távol tudta magától tartani. Engem barátjául fogadott, de csak majdnem két évi ismeretség után. Egyszer azonban egy időre ketté szakadt köztünk a bizalom. Némi szolgálataimért meg akart ajándékozni, s mikor visszautasítottam, felháborodva szólt: «magából se lesz gazdag ember!» Elélt néhány hét, s az öreg ur felkeresett lakásomon, s azóta nem egy kedves sort, levélkét kaptam tőle, a ki a betűt gyűlölte — ha magának kellett megírnia.

Dr. THIM JÓZSEF.

IDEGEN FÖLDÖN.

Az orosz határtól Párisig.

Jurjevskij Katalin hercegnő emlékirataiból.

III.

San-Remóban a Dickson asszony által számomra kibérelt ház, mint előre sejtettem, csakugyan elég szép és egyszerűen elég kényelmes is volt, úgy hogy mindnyájan igen jól éreztük magunkat benne.

S. nagyszerűlegel mindjárt megérkezésem utáni napon kocsizás közben találkoztam. Én saját csinos fogatomban ültem, míg ő két, hasonjellmű úri emberrel, ronda olasz bérkocsin döcögött végig a san-remói korzón. Ezen kívül még az is bánthatta, hogy kisebb gyermekeim külön négyes fogaton jöttek utánam orosz ruhába öltözött cselédséggel, mi általános feltűnést okozott. Ez utóbbi négyes fogatot Schickler báróttól vettem és Párisban még nem is használtam, noha a sportlapok előre jelezték a ritka szépségű, négy tőkeletesen egyforma, fekete telivér megjelenését a Bois de Boulogne-ban. Másnap S. nagyszerűleg egyik embere jelentette be magát nálam azzal az izennel, vajon nem lennék-e hajlandó a négyes fogatot a nagyszerűlegnek bármely általam megállapítandó áron átengedni. Midőn azt megtagadtam és az előszobában Dickson asszonyság a maga jószántából — a mint utóbb megtudtam — még azt is hozzátette, hogy a lovak nem lesznek oly könnyen elfoglalhatók mint a lakás, a nagyszerűleg finom modorának teljes erejével ellenem fordult, de valamint Párisban, úgy itt is mellettem szólt fel a közvélemény, mert már a legközelebbi virág-korzón kocsiomat a szó teljes értelmében virágokkal ársztották el, ellenben a nagyszerűleg felé rothadt narancsok és citromok repültek, míg csak a rendőrség közbe nem vetette magát. Harmadnapra San-Remo megszabadult a magas látogatottól, ki ottléte alatt hamarjában több botrányt idézett elő, mint a mennyi egész éven át történni szokott. Lakása üresen maradt és tulajdonosa sok pénzt vesztett, mert azóta senki sem mer házába költözni, honnan valamely nagyszerűleg kedvéért a már tényleg ott lakó embereket ki szokták dobni.

A telet elég nyugodtan San-Remóban töltöttem, és csak néhányszor rándultam ki Nápolyba és Rómába, hogy ott tartózkodó rokonaimmal találkozhassam. Tán még késő tavaszig is ott maradtok, ha február 17-én oly esemény nem zavar fel nyugalmamból, mely arra emlékeztetett, hogy ellenségeim nem hagytak fel üldözésemmel. A mondott napon Szergiusz Alexandrovics

fiammal szokott reggeli sétámra indulva, a barátok temploma előtt ülő koldusok egyike fhangon alamiznást kért, mit én hazatérve szoktam kiosztani. Midőn erre nem válaszoltam, hanem utamat folytatni akartam, utánam sietett, és ruhám szegélyét megfogva visszarántott. Fiam a kezében lévő napernyővel a szemtelen ember felé vágott, ki sarkán megfordulva, éles tört hajtott utánam, mely fülem mellett elrepülve egy fába furdott. Ennek láttára többen oda siettek, de a koldusnak hiult helyét találták. A tört saját kezeimmel huztam ki a fából. Ott-hon jobban szemügyre vettem és a tulai gyár-jegyét láttam rajta, miből azt kellett következtetnem, hogy a veszedelmes fegyver orosz kéz által dobottot utánam, a miként ezt a cserkesz népfajok tenni szokták. A koldust senki sem akarta ismerni, társai pedig határozottan azt állították, hogy előbb azon a helyen soha sem ült. Az olasz rendőrség mindig arról volt híres, hogy holmi gonoszterveket vagy egyéb gazembereket csak úgy tud kézre keríteni, ha érdekében áll, vagy pedig ha az illetők elég ügyetlenek, hogy magukat elárulják. A san-remói rendőrfőnök, kinél panaszt tettem, azzal vigasztalt, hogy baj nélkül maradtam, «mert, — úgy mondá az igazságszolgáltatás ezen érdemes közege, — ha a tör nyakába furdók vala, akkor alighanem papra vagy gyóntatóra lett volna szüksége.»

Néhány napra reá levelet kaptam, melyben egy névtelen barát arra int, hogy San-Remót minél előbb hagyjam el, mert itt életem után törnek és előbb-utóbb meg is ölnek. Egyébíratt szívesen venné a levél írója, ha számára egy bizonyos helyen 500 sendit letennék, melyre nagy szüksége van.

A jó tanács csakugyan megérte a kért pénzt, melyet minden habozás nélkül le is tettem a mondott helyen, de a legközelebbi vonattal San-Remónak is hátat fordítottam.

Párisban már hetek óta arról beszéltek, mily fejedelmi pompával éltem Olaszországban és hány udvarló forgott körülöttem, holott sem házammal, sem pedig másutt idegen emberrel nem érintkeztem. A városban ilyenkor sok idegen ember szokott megfordulni a világ minden részéből, kik közt olyan is akad, ki csakis nevezetességeket keres fel, ezek után jár és rájuk tolja szemtelen egyéniségének kellemetlen jelenlétét.

Az első hónapok alatt, melyeket Párisban tölteni kénytelen voltam, én voltam a «pièce de resistance», a közérdeklődés tárgya, s miután rokonokon vagy meghitt barátokon kívül senkit sem fogadtam, minden lépten-nyomon utánam futottak, mint valami csodaállat után, melyet pénzért szoktak mutogatni. A köztársaság elnöke, kinél látogatást soha sem tettem, két ízben tisztelt meg meghívókkal, melyek valószínűleg híre és tudta nélkül keletkeztek és valamely főrangú külföldi egyéniség kedvéért kerülő utakon állították ki.

Elmaradásomat nem mentettem ki, s így az elnök valószínűleg soha sem tudta meg, hogy nevében ily visszaélés követettett el.

Egy ízben a városrészi jótékony nőegyletének elnöke, C. hercegnő jelentette be látogatását azzal, hogy egylete hivatalos ügyében kívánna velem beszélni.

Miután a jótékony adóját mindenkor a legnagyobb készséggel róttam le, s így Párisban sem akartam volna fukarkodni, a hercegnő bejelentett látogatását el kellett fogadnom. Rövid bevezetés után előadta látogatása czélját, mely abból állott, hogy a városrészi szegénylős szegényei számára tetszésem szerint adakozzak.

Erre elkészülve lévén, csakis azt kérdeztem, vajon az eféle adakozások egy évre, vagy pedig egyszerre mindenkorra szoktak történni, mire C. hercegnő azt válaszolta, hogy bizonytalan időre Párisba érkező idegenek az utóbbi mód szerint szoktak a jótékony czélra adakozni, rajtam áll tehát az e részbeni határozás. Erre 60 ezer frankot kézbesítettem a hercegnőnek oly kéréssel, hogy ezt mint egy évi adakozást tekintse, melyet azon este, ha tovább Párisban találunk maradni, minden évben ismételni fogok. Az adományt szívesen fogadta, de úgy vettem észre, mintha a hercegnő szívén még valami fekdűne, mit csak utóbb akarna kimondani. Azon kérdésekre, mivel lehetek még e részben szolgálatára, azt felelte, hogy a bizottság, mely kivüle még néhány hölgyből áll, nála hetenként egyszer szokott összejönni, mely alkalommal oly nemeslelkű adakozók, mint én, je-

lenlétükkel szintén megtisztelik és a tanácskozásban részt vesznek.

A tisztas öreg asszony szavai annyira hatottak reám, hogy minden további habozás nélkül a legközelebbi bizottsági ülésre megígértem megjelenésem, mire látogatóm látszólag emelkedett hanglatban eltávozott. Miután tudom, hogy a francia társaság nem igen bőkezű, sőt túlságosan takarékos, — mit hibául venni ugyan nem akarok, — azt hittem, hogy adományom meglepte a hercegnőt.

A kitűzött napon lehető egyszerű ruhában, gyalog és minden kíséret nélkül, erősen lefátyolozva C. hercegnő háza felé indultam, mely nékem az Avenue de l'Impératrice közepe táján már több ízben feltűnt nagyszerű külseje által. Nagy ámulatomra a ház körül oly tolongást vettem észre, mintha valami szerencsétlenség történt volna. Lovas rendőrök tartották elfoglalva a palota bejáratát, míg a gyalog rendőrök a tömeget csak nagy nehezen tudták az utca közepéről visszaszorítani.

Mindenki rólam beszélt. «Az orosz czár özvegye soká késik», mondá egy kihízott kofa, ki tudja Isten honnan keveredett ide, a hol soha sem szokott járni. — «Eh, hiszen csak szeretője volt», folytatá egy síhed, ki cipőket vitt hóna alatt.

És ez így ment különféle változásokkal, de mindig azzal a záradékkal, «az ördög vigye, de soká jön.»

Miután valószínűleg legalább is hatlovas hintóban várták megjelenésem, és fátvólam az általános kíváncsiság ellen megvédett, csendesen megfordulva, háza siettem. Meghívó pedig a hercegnő számos látogatóival még továbbra is várni kénytelen legyen, néhány sorban tudtára adtam, hogy rosszul érezvén magamat, az egyszerű el nem jöhetek. Meghitt szolgálóm, ki a levelet vitte, azzal jött vissza, hogy a palota előtt életveszélyes tolongás lévén, csak nagy nehezen tudott a házba jutni, mire azonban a válaszzsal kijött, a tömeg végképen eltűnt. A hercegnő kapusa nagy bosszuan azt is kérdezte tőle, hogy hát miért is nem jöhetett el urnője, kire az egész városrészi oly kíváncsian várakozott!

Ebből láttam, hogy C. hercegnő látogatásának tulajdonképen az volt a czélja, hogy engem nemcsak ismerőseinek, hanem még a városrészi csöcselékének is bemutatthasson. Utóbb megtudtam, hogy a terv kivételét hetekig főzték, míg végre abban állapodtak meg, mit véletlenül egyszerű megjelenésem által elrontottam.

A jótékonyági díszelőadás, melyen szerepelnem kellett volna, hogy a közönség kíváncsisága kielégíttessék, nélkülöm megtartatott ugyan, de magától értetődik, hogy az illető hölgyek elmaradásomért bosszút foraltak.

A napi lapokban azt beszéltek rólam, hogy ázsiai származásomat el nem tagadva, egy nagy összeget oda dobtam ugyan alamizna gyanánt, de már személyes közreműködésemet meg kellett tagadnom, mivel megjelenésem kissé furcsán nézett volna a Faubourg St. Germain kellő közepén, hova C. hercegnő be akart vezetni. Ezen kijelentéssel épen annak ellenkezőjét érték el a tisztelt hölgyek, mire tulajdonképen számítottak, mert most mindenki arról akart meggyőződni, igaz-e mindaz, a mit rólam irnak és beszélnek.

Rothschild báróval pénzügyi dolgokban személyesen érintkezni óhajtván, Sándor bátyámat azzal az izennel küldtem hozzá, mondaná meg, hol és mikor fogadhatná látogatásomat.

A báró az napon, midőn bátyám nála járt, ferrieres-i birtokára akart indulni, de irántam való tekintetből Párisban maradt és látogatását más napra bejelentette. Ezt megelőzendő, magam mentem el hozzája. Ügyem megbeszélése nem sok időt vett ugyan igénybe, de annál többet a báró bőbeszédűsége, ki atyai tanácsával arra akart rávenni, hogy eddigi életmódomat megváltoztatva, ne daczoljak a párisi nagy világgal, mely oly szívesen és tüntetőleg fogadott.

Erre azt válaszoltam, hogy helyzetemben jobbat nem tehettem és tenni nem is fogok. A mi pedig a nagy világot illeti, ezzel egy cseppet sem akarok törődni, mivel adataim vannak reá, hogy nem annyira rokonszenzből, mint inkább kíváncsiságból fordult felém figyelme. Elmondtam az Avenue de l'Impératrice-féle esetet és még más dolgokat is, melyek állításom helyességét minden kétségen kívül helyezték.

— Úgy legjobb lesz, — mondá a báró, — ha

minél előbb visszatér hazájába, vagy pedig Londonba teszi át lakását, mert itt nagyon kellemetlenül kellene élnie.

Mindezekből kivettem, hogy mégis lehetnek bizonyos okok és vételek, melyek itteni tartózkodásomat ellenzik, a nélkül, hogy azokat tudnám és ismerném.

Rothschild báró másnap visszaadta látogatásomat, de én jobbnak tartottam otthon nem lenni, mert reám a pénzkirály modora nem a legjobb benyomást tette.

Vasárnaponként gyermekeimmel és Sándor bátyám kíséretében rendesen elementem az orosz templomba, melyet előbb az orosz gyarmat tagjai csak akkor szoktak volt meglátogatni, midőn valamek esküvő vagy gyászszertartás fordult elő, így tehát többnyire magunk voltunk, míg csak híre nem járt, hogy Leuchtenberg hercegné leányaival szintén eljár a templomba, mikor aztán egyszerre oly tolongás lett, hogy a különben sem igen tágas helyen alig lehetett mozogni.

A követség tagjai, kiket főnökük bizonyára a kellő utasításokkal ellátott, figyelemre sem méltattak, sőt egy alkalommal tüntetőleg hagyták el helyeiket, hogy velünk ne találkozhassanak. Mindez nemcsak hogy nem bántott, sőt sokkal jobban szerettem, mintha e durva emberekkel érintkezni kellett volna. Az egyik közülök, K. gróf, ki velem távoli rokonságban állott s ilyformán mégis restelte a dolgot, azt az ügyetlenséget követte el, hogy néhány szóval társainak neveltelenségét mentegette, mire azt válaszoltam, hogy ezt észre sem vettem.

Amde mindennek megvolt az oka, s így nem sokára a durva bánásmód eredetét is megtudtam.

Néhány nappal a czár születése napja előtt, -formaszerűleg kiállított idézet kaptam a nagykövettől, melyben oda lettem utasítva, hogy egy bizonyos napon és órában előtte megjelenjek.

A meghívó jót nem jelenthetett, mert másképp személyes megjelenésemre ily sulyt nem fektettek volna. Nehogy úgy lássék, mintha a czár képviseelőjével szemben alttalvalói kötelességeimet teljesíteni nem akarnám, Sándor bátyám kíséretében a mondott napon a követségi palotába hajtottam.

Itt azonban L. herceg helyett az első követségi tanácsos fogadott, ki mindenekelőtt bátyám jelenlété ellen azzal a megjegyzéssel tiltakozott, hogy hivatalos teendőit velem csak négy szem közt teljesítheti. Sándor bátyámnak tehát távoznia kellett.

Ezekután a tanácsos úr felolvasta előttem a birodalmi kanczellár ázon rendeletét, mely szerint a *Jurjevskij* nevet eszentul használnom nem szabad, gyermekeim pedig csakis az én családnevem alatt fognak elismertetni. Más szavakkal be kellett volna ismernem, hogy gyermekeimnek atyjuk nevet nem haggyott.

Ezen méltatlan rendelet ellen tiltakozva, kijelentettem, hogy a boldogult császár azon intézkedését, mely szerint engemet és gyermekeimet családnevem mellett a *Jurjevskij* név is megillet, senkinek sem áll jogában megváltoztatni vagy megsemmisíteni, de különben is az erre vonatkozó császári parancsot a birodalmi tanács is elismerte, midőn bizonyos oldalról ellene kéz alatt kifogások tétettek. (Folyt. köv.)

A «PISZTRÁNGMÁJSZTER».

Méltatlankodó levelet kaptam Tisza-Ugról, melyhez a «Jász-Nagykun-Szolnokmegyei Közlöny»-nek egyik száma volt csatolva. A levél írója, F. báró, kiket egy cikik ellen, a melyben egy «pisztrángmajszer» arra tanítja az emberiséget, hogyan kell pisztrángot maszlaggal meg-ejteni?

A cikik írója Vidonyi József, e lapok olvasó közönségének jó ismerőse, ki fecsékről, pisztrángokról sajátos kedélyességgel cikikeket szokott írni. Személyesen ismerem, meg is mondtam neki, hogy szeretem a fecséket és pisztrángok iránti hajlandóságát, kedélyességét is valamennyire, noha nem magyáros; de olvasni kell, sokat kell olvasni, mert sok vagyon már megírva és az ember könnyen olyat is talál írni, — ha nem olvas, — hogy még törvényt is állhat érte.

Azért a pisztrángmaszlaggásért pedig ezenel törvényben is idézem Vidonyi Józsefet, mert csakugyan rászolgált; előbb azonban elmondom,

hogy eredetileg hol esett a bűnbe, mert a hosszúvű közöny csak átvette a cikket. Hát belesett a „Világ Króniká”-ban, e föláp mellék-lapjában s én ide, a „Vasárnapi Ujság” ítelő-széke elé állítottam.

Legelőször is tudja meg, hogy régen nézem a kezejárását; ismerem a Galambos-, a Kishnyilecz-, a Stillbach-, az Öviz- és a Schnellenseifen-patakokat, azokat a zombokat is mind, a melyekben Vidonyi úr mesterkél, kissé nagyon is darabos szerszámmal, a melylyel a pisztrángot csak ki lehet „mesterkélalni”, mert a biztos fogás-hoz jó szerszám kell.

Nem szólta meg egy szót sem ahhoz a pisztráng-jához, a mely neki csak számoczára ült fel, mert az efféle — a manóba — el „muszáj” binni; de már a maszlág, az csak úgy nem járja, mert törvény tiltja (helyesen), s mert a maszlagozás, úgy a mint Vidonyi úr leírja, leg-határozottabban beleütö-zik az erkölcsi érzetbe, lé-vén az szükségtelen és ke-gyetlen kínzás.

Vegye tehát Vidonyi úr tudomásul, hogy cikkeit akkor írta, a mikor a ha-lászatról szóló törvény (1888. XIX-dik törvény-cikk) már érvényben volt, ennek pedig 23-dik §. e) pontja így szól: „Tilos a halászatnál elkábító, meg-mérgező és robbanó szerek (maszlág, oltatlan mész, méregfű — euphorbia pa-lustris, dynamit) használata.”

Ennek a tiltásnak a sanctioja pedig ott van a 62-dik §-ban s így szól: „Kibágást követ el és 200 forintig terjedhető bünte-téssel büntetendő; a) a ki kabító, mérgező és robbanó szerekkel halász,” stb.

Igaz, hogy a §§. nem szólnak arról, a ki az embereket a halmérge-zésre tanítja; ha tudtam volna, mikor épen e §-t szövegeztem, 1000 frtot indítványoztam volna.

El van ítelve s nincs appellata!

De ez még csak az egyik baj; a másik még súlyo-sabb.

Vidonyi úr fecse-czik-keiben, — a pisztrángo-sakban is, — kedélyeske-dik. Neki a fecseke tótul be-szél: „Stiribilo, stiribilo-peggy bugye.” Nem tudja, hogy magyar is van: „Ki-csit a kicsinek, nagyot a többinek, ha nem kell üsd pofon, hogy szemé vicso-rogyjéék.”

No de nem baj, mert csak azt akarom mondani, hogy az efféle megérté-séhez szív kell. Gondol-tam, hogy akad, mert Vi-donyi úr a pisztrángról így is beszél: „Ah éhes legény, no várj csak, adok én neked mindjárt pompás pecsenyét”, vagy: „Hohó kópé! ne oly hamar”, stb. Azt hinné az ember, hogy merő gyöngédség.

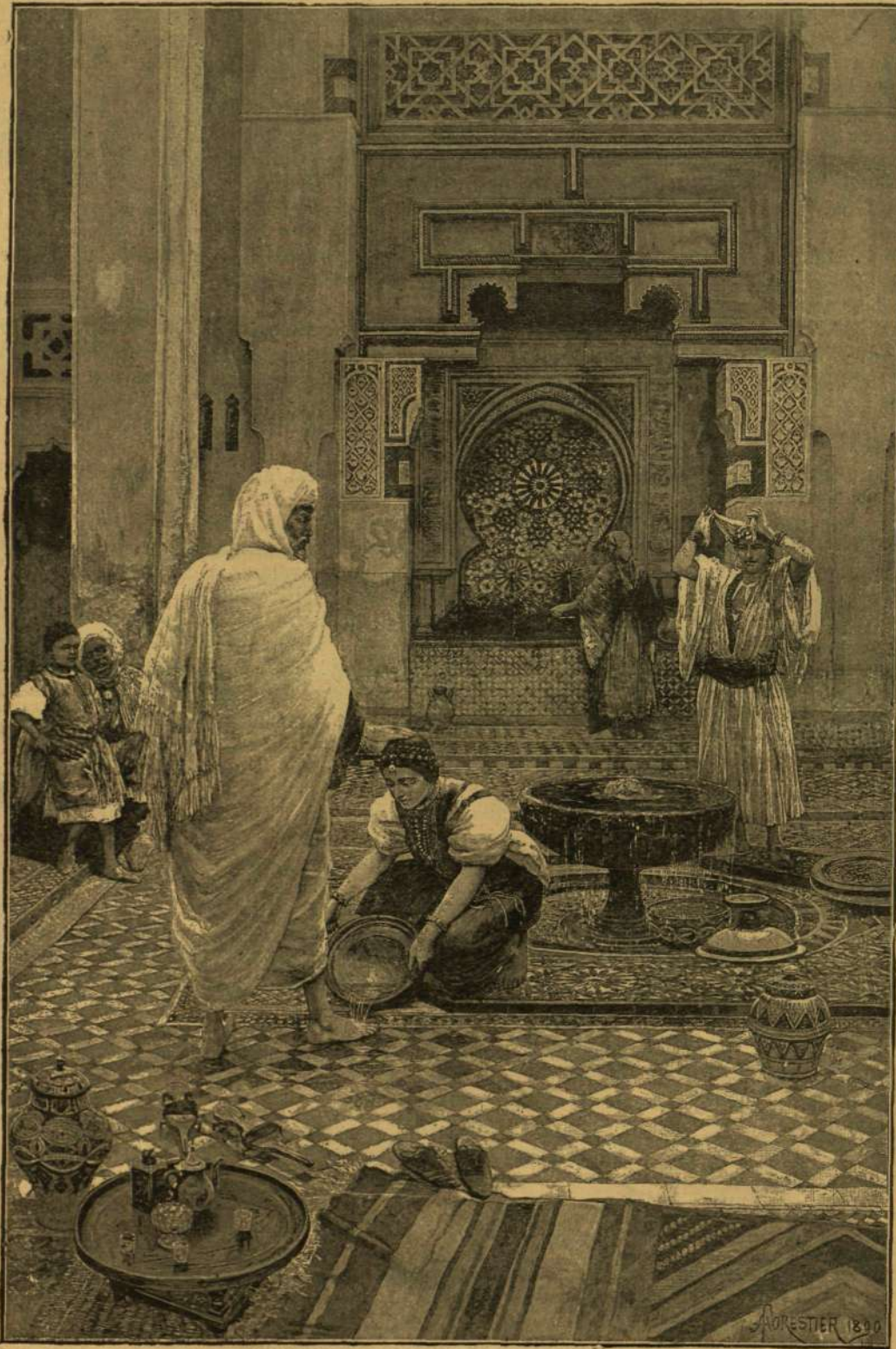
S ekkor neki áll Vidonyi úr abban a maszla-gos cikkekben, elbeszéli, hogyan kente a mérges téstát a szöcskére, hogyan leste meg azt a szép pisztrángot, ez hogy kapta be azt a halásos fa-latot és aztán: „Pisztrángom nem tánczolt, kez-dett a zombékban le s fel sétálni; de akkor hol az egyik, hol a másik oldalra dől — a va-lahányszor oldalra dől kopoltyúi erősen tágu-ltak, száját is kinyitotta stb.” És végre: „Szép és ked-ves halacska 47 perc alatt kiszenvedett.” Ezután még egy más pisztráng is „döldösött, bukfenczezt” s kár, hogy nincs a „kedves” hozzáteve.

Azt a nemes, finom állatot, melyet egy ügyes kéz jó szerszámmal egy másodperc alatt kidob

s egy másodperc alatt megöl, — ha már kidobta, ezt elnézi Vidonyi úr három negyed órán és két percen át, hogyan kinlódik, hogyan „döl-dös, bukfenczezt” s mikor ezer kinokok át ha-lálra vergődött, akkor neki „kedves halacska!”

Az ő madárhistóriában felhossa a sármányt is; ez, szerinte, tavaszkor így kezd egyszerű d-lát: zle... zle... nem mondja meg, hogy ez is tót szó, s azt jelenti, hogy „rossz”; hát meg-mondtam én, és azt kérdelem Vidonyi úrtól, hogy akkor, mikor annak a nemes halnak hosszú ha-lálos vívódását nézte: nem hallotta az „Eisen-bach” bokrain üldögélő sármány szavát, mely akkor is csak azt mondta: zle... zle...?

HERMAN OTTÓ.

AZ UR HAZAÉRKEZÉSE. — TUNISI KÉP.

AZ UR HAZAÉRKEZÉSE.

A mohamedán élet sajátosságai festői jelenetei Európában és Egyiptomban, az európai művelt-ség hatása alatt már nagyon eltérők attól az ősi patriarchális világtól, melyet az arab regék és a történelem képzeletünkben megörökítettek. Legjobban észlelhetők még e sajátosságok az elő-kelők mörök házában Észak-Afrikában, s ezért a modern festők előszeretettel keresik fel ezt az életet, hogy vásznaikon megörökítsék. Ilyen képet mutatunk be most olvasóinknak. Tárnya a házi ur megérkezése. Nálunk a nagy úr is ren-desen kíséret nélkül jó haza a gyenest szobá-jába megy, melynek kulcsát talán zsebében is hordja. Keleten, a hol az ur fogalma a feleségek és rabzolgák bizonyos számától elválaszthatatlan, a házi urnak hazaérkezése szertartásokkal van

egybekötve s a hagyomány megköveteli, hogy az ur szertartásoknak magát alávetse. Új papucs, lábmossa, frissítők elfogadása, szolgálk kísérete s más járul a fogadáshoz, a mint ezt képünk is mutatja, mely a mellett a mör nagy ur lakásá-nak előcsarnokát festői szépségében mutatja be.

EGYVELEG.

* Saratov orosz város elvesztette a Volga folyót, melynek partján fekvő, míg most a folyó jobb ága kiszáradt s a bal ágtól a város 2 kilométernyire fekszik. A kiszáradt meder már annyira száraz, hogy kocsikkal járnak át rajta a gőzhajókig. Már is terve-zik, hogy a bal ághoz hidat kell építeni, ennek költ-sége azonban legalább félmillió forintba fog ragni.

* A pávapecsenye a leg-kedveltebb csemegékhez tar-tozott a rómaiaknál, de még a középkorban is minden nagy vendégségnél előfor-dult. Szokásban volt a pávát egész tollpompájában mutat-ni be, s ezért a megsütés előtt a nedves kendővel le-takart fej és nyak kivételé-vel az egész bört a tollak-kal együtt gondosan lehu-zták s azután kicsinosítva a megsütött s mindenféle fű-szerekkel teletömött húsa ismét felvonták. A pávape-csenyétrendesen kitűnő ran-gú vagy szépségű hölgy vitte kísérettel és zeneszó mellet-t az asztalra, hol a legelőke-lőbb vendég vagy az épen lefolyt tornajáték győztese tartozott azt meghatározott szabályok szerint szétara-bolni és elosztani.

* Földalatti természetes templom van Dél-Kalifor-niában San-Luis város köze-lében. A Carissa síkságból e helyen 50 méter magas, tá-volról nagyon zord kinézésű szikla emelkedik ki. Ennek a sziklának keleti oldalán azonban 8 méternél széle-sebb nyílást találunk, mely egy csarnok belsejébe ve-zet, a mely 71 méter hosszú, teljesen sík talajú és mint-egy 40 méter szélességű és 20—30 méter magasságú. Ezt az üreget ősrégi időkben valószínűleg egy templomnak vagy törvénykezési palotá-nak használták, mert a fala-kon piros, fehér és fekete színű festések és e mellett egyes alakok (nap, dárda, emberek, állatok) fordulnak elő sajátos tündérszínűkben. Az érdekes barlangot száz évvel ezelőtt francziákus missionáriusok fedezték fel, de ma is kevés látogatott és a festmények eredetéről a benszülöttek nem tudnak semmit, félelemmel viseltet-nek irányukban.

* Shakespeare szülőhá-zát a múlt évben 19414-en látogatták meg, kik 39 kü-lönbféle nemzetiséghez tar-toznak.

* Csak egy billió. Ha va-laki egy perc alatt 60-at szá-molna nappal és éjjel foly-tonosan, 31.709 évre, 289 napra, 1 órára 46 első s 40

másodpercre volna szüksége, míg a billióhoz jutna. Egy billió tallér ezüstben 312 és fél millió mázsa súlyú volna, s ennek a tehernek továbbállítására 7.812,500 lóra volna szükség, feltéve, hogy minden ló 40 mázsa húzna.

* A különbség. A francia forradalom idején a német határszéli vendéglőkben szigorú tilalmat ad-tak ki a politikai vitakozás ellen. Egy rajnaparti vendéglőben a vendégek hevesen politizáltak, s a vendéglős őket csendre intette. „Hogyan”, kiáltot-tak fel, „még beszélni sem szabad?” „Nem”, felelé a vendéglős, „csak enni és inni.” „De hát akkor mi-ben különbözünk az állatoktól?” „A fizetés által, uraim!”

* A svéd-gyufa gyártásában jelentékeny könnyeb-bséget idézett elő egy norvég mérnök, ki oly gépet talált fel, melynek segítségével egy pillanat alatt 1000 gyufatartó dobozt lehet előállítani.

SZATHMÁRY GYÖRGY.

Alkotmányos életünk ifjúkorának egyik jel-lező adaléka, hogy a tisztviselői karban, a bu-reaukratizmus fokozatos terjedése dacára, kiváló jelentőségre tudtak szert tenni egyesek, s nem egy volt közöttük olyan, kit a maga körében csaknem kis miniszternek lehetett tekinteni. Így például volt idő, mikor Tolnay Lajos az államvasutak, Gervay Mihály a posták, Gönczy Pál a népiszkolák ügyeit csaknem egészen önállóan kezelték, sőt egykor a főügyesség, az állam-rendőrség, az orsz. statisztika, az államerdészet vezetői is jelentékenyebb foku önállóságot élvez-tek hivatalos körükben.

A közigazgatás koncentrációja, kapcsolatban a bu-reaukratikus formák terjedésével, nagyrészt megszüntette már ezt az önállóságot, különösen ott, hol személyváltozások is történtek: de a nagy közönség érdeklődése a dolog természeténél fogva mindenkor kiváló figyelemben részesíti azokat, kik a hivatalnoki testületben az egykor „kis miniszterség”-eknek tartott osztályok élére állanak. Ez az oka, hogy a népiszkolák ügyeinek vezetésére most kizemelt Szathmáry György volt országgyűlési képviselőnek kinevezése is a szokottnál nagyobb figyelemben részesül. Gönczy Pál, ki ennek az osztálynak két évében át állott az élén, valóban ilyen „kis miniszter” volt, kinek hatásköre alatt az utóbbi években már csaknem 30,000 tanító, nevelő és kisdédó volt, s kinek működésétől függött jó részben a hazai közoktatásügy legfontosabb ága, az a nép-nevelés, melyet Eötvös lelkesítő szavai óta a magyar nemzet művelői a nemzeti lét egyik legfontosabb oszlopának szoktak tekinteni. A ne-poktatásügy fontosságának tudata a közvéle-ményben meg most is eszoritban s ezért Szath-máry György állása a vallás- és közoktatásügyi miniszterium II-ik igazosztálya élén, még a most már lényegesen megváltozott körülmények kö-zött is nagyon fontosnak mondható. Neki, mint előadónak, kötelessége és joga első sorban ör-ködni a nemzeti nevelés fejlesztése fölött, ő gon-doskodik az állami népiszkolák észszerű elhelye-zéséről, az ő felügyelete alatt állanak a tanító-képző-intézetek, a kisdédóvadás, az árvaházak és a szakiskolák nagy jelentékeny csoportja, s hiva-talos hatalmával, melyet a tanítók, tanfelügye-lők, a népies irodalom útján s más eszközök által gyakorolhat, kulturális életünk fejlődésének nem jelentéktelen tényezője lehet. Az ily állásban levő férfiú működését, különösen hazánkban, nem lehet a bu-reaukratizmus mértékével mérni, s tel-jesen jogosult a közvélemény követelése, hogy ily fontos helyre kipróbált ember kell.

Szathmáry György nem ismeretlen egyén e téren. Mint hírlapíró és országgyűlési képviselő jóformán folytonosan a nyilvánosság előtt élt s jelenleg, midőn kinevezetése alkalmából arez-képet bemutatjuk s életrajzát közöljük, jóformán csak egybeállítjuk azokat az adatokat, melyek két évtizeden át az ő nevével vagy működésével kapcsolatosan az időszaki sajtóban megjelentek.

Született 1845-ben, ápril 9-én Alpestesen, Hunyadmegyében. Atyját már 1848-ban elvesz-tette. A középiskolai tanulmányot Gyula-Fehér-várt, a jogi tanulmányt Kolozsvárt majd Bu-dapesten végezte. Már 1871-ben lett hírlapíróvá, s az maradt egész napjainkig. Kezdetben a Jó-kai Mór által szerkesztett „Hon” című politi-kai napilap belmunkatársa volt, később az en-nek folytatásaként megjelenő „Nemzet” egyik főmunkatársává lett, főképe a hazai és külföldi politikai rovatok szerkesztésével foglalkozván. Mellékesen, mint hírlapíró társai általában, cik-keket és tanulmányokat közölt számos más lap-ban és folyóiratban is, egy pár kolozsvári lap-nak állandó munkatársa volt, s egyideig szer-kesztette a „Hon”-nal összekötöttében állott s ugyancsak Jókai Mór által kiadott „Igazmondó” című néplapot is. Irodalmi működéséhez tar-tozik ezen kívül számos fordítása, melyek közül

több önálló kötetekben jelent meg, mint pl. Por-talis A. Ede műve „Az Egyesült-államok, az ön-kormányzat és a caesarizmus”, Castelar Emiltől, „A művészet, vallás és természet Olaszország-ban” s végül legújabbban a m. tud. akadémia könyvkiadó vállalatában, Sorel „Európa és a francia forradalom” című dolgozatát. Önálló műve „Az amerikai verseny és mezőgazdaság”, Trefort Agoston miniszter megbízásából készült s rövid idő alatt két kiadást ért. Nagyobb tanul-mányaiból, melyeket részben a „Budapesti Szemle” adott ki, néhány évvel ezelőtt „Tanul-mányok” czim alatt vaskos kötet is jelent meg.

Hírlapírói és irodalmi működése márismertté tették Szathmáry György nevét, midőn 1876-ban a magyar nemzetiség és közművelődés érdeké-ben kezdett agitációt. Annak a nemzet létét feltő és erősíteni akaró társadalmi forrongásnak, mely az erdélyi magyar közművelődési egyesü-let és számos más rokon testület megalkotása által országos jelentőségűvé lett, Szathmáry György volt egyik első, sikerrel működő úttörője, s ez a munka és ez a siker hatással volt az ő összes működésére is s ez terelte át a politiká-val foglalkozó ifjút a közoktatásügy mezejére. Első cikkeiben a szülőföldje elzúllott s az óriási oláh tengerben veszni indult magyarságra hívta fel a közönség figyelmét, számadatokkal és élénk leírásokkal ismertetve a bajt, a magyar szármá-zású nép folytonos eloláhosodását. Majd tovább folytatva agitációját, jegecedő pontot keres, a melynek segítségével a hunyadmegyei eloláho-sodott magyarokat visszamagyarosítani lehetne, s az általa ilyennek tartott dévai reáliskola ja-vára nyilvános gyűjtést rendez, melynek ere-dménye mintegy 15,000 forint, s ugyane czélra 1878-ban „Hunyadmegyei album” czimmel em-lékkönyvet szerkeszt és ad ki.

Jelentékenyen hatásosabb lett Szathmáry Györgynek ezen irányban kifejtett tevékenysége, midőn 1881-ben szülőföldjének polgárai a dévai kerület országgyűlési képviselőjévé választották. Szathmáry ez idő óta állandóan a képviselőház tagja, s 1884 óta folyton egyik jegyzője volt, 1883-ban előadója volt a nagyfontosságú közép-iskolai törvényjavaslathoz s később évről évre a közoktatásügyi bizottságnak. Az ő felszólalásai-nak köszönhetők nagy részt, hogy a tanítóképző intézetek tanárainak fizetése fölemeltetett, hogy a tanároknak és képezdeknél növendékeknek a katonai pályán jelentékeny kedvezmények nyuj-tattak, hogy a tanítóképezdek internátussal lát-tattak el; siker követte felszólalásait abban is, hogy a nem magyar tanítvány középiskolák felső osztá-

lyaiban a magyar nyelv és irodalomtörténet magyar nyelven taníttassék, s hogy e tárgyakból az érettségi vizsgálatot is magyar nyelven kell letenni, és hogy az állami iskoláknak a vegyes ajku községekben elhelyezésére különös gond fordíttatik. Az ő felszólalására történt, hogy a kisdédóvásról most készülő törvényjavaslathoz a ké-pesítés feltételei közé a magyar nyelv tudása is fölvetetett.

A magyar nemzetiség és közművelődés ügyé-ben kifejtett működésének köszönheti, hogy neve manap leggyakrabban emlegetett kulturpoliti-kusaink sorába tartozik. Hogy a magyar nép-tanítók mily bizalommal viseltetnek műkö-dése iránt, azt megmutatták, midőn a jelen évben tartott IV-dik egyetemes tanító-gyűlés elnökevé a Budapesten egybesereglett másfél-ezer tanító egyhangulag őt választotta meg. S ez a működés biztosíték arra is, hogy az egykori hírlapíró és képviselő új állásában, mely a hazai népoktatásügy felvirágzására nézve oly fontos, legalább egy nagy fontosságú s első rangú eszmét fog képviselni: a nemzeti irányu művelődés fejlesztését. S nekünk magyaroknak, kik a köz-oktatásügy terén az utóbbi két évtized alatt igaz buzgalommal s lelkiismeretes munkával igyekez-tünk százados hiányokat pótolni, ma bizonynyal nem lehet forróbb óhajításunk annál, hogy a közoktatásügy valóban nemzeti szellemben vezet-tessek és fejlesszessék.

—7.

A KÉZMŰIPAR A HADVISELÉS SZOLGÁLATÁBAN.

Katonai munkatársunktól.

A katona ruhája és lábbelije annak harczzé-posségére nagy befolyást gyakorol.

Mai napság, midőn a hadviselés dolgai csakis gyorsan menetelő és nem egykönnyen kifáraszt-ható katonákra vannak bízva, első sorban ön-kéntlenül ezek lábbelijére gondolunk, mely kevés kivétellel még a legprimitívebb igények-kek sem szokott megfélemleni.

Télen a hideg s a hó ellen nem védi meg a lábat, nyáron súlyánál fogva megizzasztja, és ennél fogva tulérékenyen teszi.

Béke idején, midőn például az osztrák-magyar hadseregben a katona hetenként legalább egy-szer, esetleg kétszer lábait fűrészteti és csiz-máira nagyobb gondot fordíthat, a hiányok nem annyira szembetűnők, de annál keservesebben sanylik meg azokat, midőn a test tökéletes ép-sége még a legsekélyebb bajt is felveszi.

Mindenki tudja, hogy szűk, rövid vagy ferde

SZATHMÁRY GYÖRGY.

sarkú lábbeliben járni, oly kin, mely rövid idő alatt az egész idegrendszerre hat, és még a leg-erősebb embert is tönkre teszi. Ha ezenkívül rossz lábbeliben még erősen megterheltest kell járni, a fájdalom nemcsak oly mértékben nyilvánul, melyet kitartani nem lehet.

Tíz, betegség által harcsképtelenné vált katonák közül nyolcan csakis rossz lábbelijök miatt maradtak el a csapattól. Hány derék, bátor legény adja be a kulcsot, mivel lábait a rossz csizmában vagy bakancsban tovább nem bírják, és hány örül rajta, ha hadifogságba kerül, hol rossz cipőt eldobva, mezítláb járhat.

A kézműipar csakis néhány év óta fordít nagyobb gondot a lábbeli készítésére és most is kevés embert látni, kinek lábán czélszerű alakú cipő vagy egyéb lábbeli lenne. Eddig leginkább a külső csínra fektettek nagy súlyt a nélkül, hogy a tárgy valódi czélját figyelembe vették volna. Ki a fájdalmat, mely különféle alakban lábait gyötörte, már el nem bírta, végre rájött az igazi alakra és e szerint készítette csizmáit. Nem így a katonák, kinek számára a kézműipar úgyis szólván egy, legfeljebb kétféle kaptára szállítja lábbelijét. Kemény, töretlen bőr, nehéz, vastag, de azért sárban és vízben hamar szétmálló talpak, a láb alakjával merev ellentétben levő sarkak, képezik mostanában a katonák lábbelijét.

Megjegyezzük, hogy e helyütt első sorban az osztrák-magyar hadseregről kívánunk szólni, mely lábbeli dolgában egész Európában a legutolsó helyen áll.

Ezen ferde viszonyért határozottan a kézműipart okozzuk, a miért drága pénzért rossz és többnyire hasznavehetetlen lábbelit készít a sereg számára.

A porosz katonák már az 1864. évi schleswig-holsteini téli hadjárat alkalmával feltűntek czélszerű lábbelijeikkel, és azóta az egész német sereg e tekintetben folyton emelkedőben van.

Nem így a francziák, kik 1870/1-ben többnyire mezítláb jártak, mivel az általános korruptio a sereg külső fölszerelésére is kiterjedt, az illető szállítók milliókat nyertek rossz készítményeiken, melyek a sereg harcképességére különösen a téli hónapokban, a szó teljes értelmében bénítólag hatottak. Azóta teljesen megváltoztak a viszonyok és a franczia kézműipar első sorban hazafiúi kötelességet vél teljesíteni, midőn a sereg számára kitűnő anyagból készült lábbelit szállít.

Az orosz katonák a zordon éghajlat befolyása alatt állván, nem visel rosszabb lábbelit mint otthon, már pedig Oroszországban még a leg-szegényebb embernek is jól készült lábbelije van, mert különben a hideget ki nem bírta.

Legczélszerűbb és aránylag legolcsóbb lábbelivel a spanyol katonák van ellátva, mely a köznépnek szokásban lévő bocskor-féléhez hasonlít és a láb szabad mozgását minden megerőltetés nélkül lehetővé teszi.

A spanyol font bocskort az osztrák-magyar hadseregnél is bekarják hozni, de, a kitűnően sikerült kísérletek dacára, mindekkorig sokféle akadályokat gördítettek a terv kivitele elé, melyek közt első sorban a bőrpár bekövetkező pangását, nemkülönben a mostani öltözetek ilyen formán szükségessé váló átalakítását látjuk.

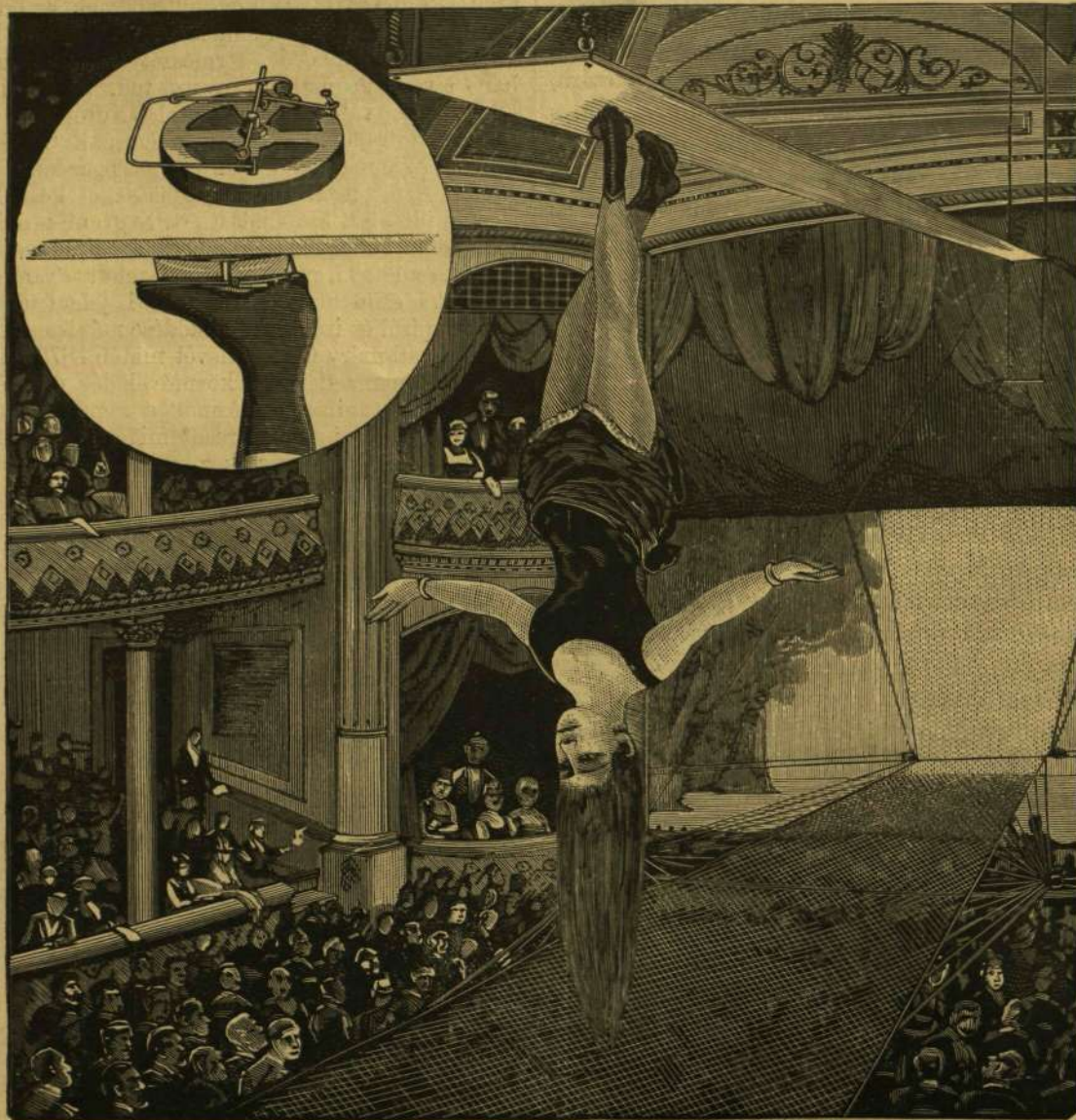
Valamely sereg ruhaszükséglete szintén nagy mérvben igénybe veszi a kézműipart, és ha mindazon változásokra visszatérünk, melyek alig ötven év óta e téren előfordultak, azonnal szemünkbe ötlök a czélszerű, olcsó és tartós ruhaneműk felé való iparkodás. Azonban az osztrák-magyar seregnél e részben kétféle irányt kell szemmel tartanunk.

Míg a kézműipar varró- és egyéb gépek segítségével a készítésben nagy előmenetelt mutat, addig a kelmék minősége alig javult, sőt bizonyos tárgyaknál határozottan rosszabb, mint régente.

A katonapoztók mindenütt rossz szokott lenni, de legrosszabb nálunk és Oroszországban és pedig oly oknál fogva, melyeket mindenki ismer, mi azonban e helyütt taglálni nem akarunk.

A német seregnél használatban lévő posztó-fajok elég tartósak, de mostani árak még sem felel meg minőségüknek. E tekintetben szintén a franczia ipar az elsőbbség, de csakis a harmadik eszázad bukása óta.

Háború idején a kézműipar sokféle ágai különösen a sereg fölszerelése körül, százaszorosan vétetnek igénybe, s miután az általános védkötelezettség az iparosok legnagyobb részét a mun-

A FEDÉLJÁRÓ "MAGNETA".

kától elvonja, azon nagyon is jogosult kérdés merül fel: vajon nem lenne-e czélszerű ideje korán arról gondoskodni, hogy némely kézműiparágaknál, mint például cipészeknél, szabóknál és nyergeseknél, bizonyos kivételek alkalmaztassanak, nehogy szükség esetére veszélyes nélkülözések és hiányok álljanak be.

E tekintetben Desloges francia osztálytábornok a párisi hadi iskolában a kézműiparnak a háború dolgaiba való befolyásáról tartott előadásában határozottan oda nyilatkozott, hogy egy általános nagy európai háború esetére, a védkötelezettség szöszterinti alkalmazása az illető hatalmasságoknak, melyek e részben elég óvatossággal el nem járnának, kiszámíthatatlan bajokat fog okozni.

"Tegyük fel, — mondja Desloges tábornok, — hogy a háború minden emberi számítás ellenére oly arányokat ölt, melyek lefolyását, illetőleg végét, csakis két vagy három év múlva tessék valószínűvé. Ha már most az óriási készletek elfogynak, és ezek pótlására a kellő emberi munkaerő a csatatéren elveszett, azt kérdelem, honnan és mily módon fogjuk a szükséges fölszerelési tárgyakat beszerezni? Tegyük fel, hogy azon három pár cipő, mely minden egyes franczia katonának számára tartalék-képen raktárainkban mostanában őriztetik, és melynél többször a törvény értelmében be nem szerezhetünk, hogy ezen készlet elfogy, mivel készítettük az újabb szükségletet? Ki készít számunkra hámozott és nyergeket?"

Erre legfeljebb azzal válaszolnánk egyoldalú felfogásokkal bíró emberek, hogy ez nem tartozik másra, mint a hadsereg intéző köreire, melyeknek kötelességében áll a készletek kellő mennyiségéről gondoskodni. Hogy e nézet téves, és kivihetetlen, azt a franczia tábornok fennidézett mondatából mindenki megérthette, mert végtelen mennyiségű készleteket felhalmozni csakugyan nem lehet, kétséget elfogy, mivel készítettük az újabb szükségletet? Ki készít számunkra hámozott és nyergeket?"

Az utolsó nagy háborúban, a német sereg jeles összeköttetési vonalai lehetővé tették, hogy

az időnként beállott hiányok elég gyorsan pótolhattak, de ott is csak a felhalmozott készletek vétettek igénybe, míg újból — lőszereken kívül — semmi sem készült.

Ha a háború még egy évig eltart, a győzedelmes német sereg a legnagyobb nélkülözéseknek lett volna kitéve, mert sem otthon, annál kevésbé az elfoglalt országban a kézműipart munkaerő hiányában felhasználni alig lehetett volna, és így csakugyan helyesnek tartjuk mindazon aggodalmak kifejezését, melyek e részben a legújabb időkben felmerültek.

A kézműiparral összefüggésben álló gyárak, melyekben szintén a hadviselés céljaira szükséges tárgyak készülnek, hasonló veszélynek lennének kitéve.

A versaillesi béke megkötése után, Berlinben és Németország nagyobb városaiban a kézműipar hónapokig teljesen szünetelt, mert az utolsó tartalékokkal nemcsak a fiatal munkaerők távoztak az országból, hanem vidéki munkásokat is alig lehetett kapni.

E visszaszállított beállítással megszünt a munka, s ennek folytán a termelés minden ágában veszélyes pangás mutatkozott.

Moltke tábornagyot leginkább e tekintetek bírták rá a végleges béke megkötésére és bizton hisszük, hogy jövőre Németország nem fogja magát annak a veszélynek újból kitenni, hogy a kézműipar munkaerőjének teljes elvonásával éppen akkor maradjon a legszükségesebb hadiszerek, s rubák, lábbelik, nyergek, stb. nélkül, mikor mindezen tárgyakat csak is onnan hazulról kaphatja.

Hasonlóképpen fog Franciaország eljárni, hol e részben a gyári iparra nézve már béke idején is messzeható intézkedések tetetnek, nehogy a munka folytatása megakadályoztassék.

Nálunk eddig ilyenminek még nyomát sem látjuk, sőt úgy tetszik, mintha a munkaerő megkímélését téves irányban akarnák fogatosítani, mert többnyire oly emberek mentetnek fel véglegesen a védkötelezés alól, kiknek tevékenysége háború idején magától megszűnik. Ellenben nincsen tudomásunk arról, hogy a kézműipar amez ágaira nézve történtek volna előzetes intézkedések, melyek a hadviselésre nézve valóságos életkérdést képeznek.

"Mi hasznát vehetnék, — mondja Desloges tábornok fennemlített érdekes felolvasása folyamán, — a legiőbb katonának, ha azt rongyosan és mezítláb kellene a harcmezőre küldeni. Bármily nagy legyen is valamely sereg lelkesedése, végre is a test nélkülözése megőríti."

A FEDÉLJÁRÓ "MAGNETA".

Az ember szinte azt hinné, hogy a czirkuszi mutatványok végleg ki vannak merítve. Nincsen olyan testi ügyesség, hajmeresztő produkció, melyet be nem mutatnának. És mégis éppen napjainkban egy új czirkuszi látványosság keletkezett, a mely némileg tudományos érdekléssel is bír. New-Yorkban és amerikai nagyobb városokban most mind sürribben bámulják az úgynevezett fedéljárókat, a kik fövel lefelé csüngve járnak a tetőn.

A mutatványhoz sima felület szükséges és ezért a szoba mennyezetére sodronykötelek segítségével rendszerint egy 7.5 méter hosszú deszkát erősítenek, mely gondosan van gyalulva és ki van fényezve. A mutatványt rendszeren a "csoda-művész" végzi, kinek cipőtalpán pneumatikus készülék van a kalmazva. A művész az előadás kezdetén a deszka egyik végéhez közel eső trapezen ül, melyen karjaival a magasba húzza magát s felérvé fölemeli lábait, annyira, hogy erősen megvetesse azokat a deszkára, melyhez azután lábait a légköri nyomás következtében odatapadnak. E perczben elereszti a trapezt s fejével lefelé csüngve marad a deszkán. Erre igen apró 20 centiméternél nem nagyobb leptekek, hátrafelé tartva, végig megy a deszkán, éppen olyan kicsi lépésekkel megfordul

ŐSZI KALAP.

s mindig hátrafelé tartva még egyszer megteszi azt az utat s ezzel vége a mutatványnak.

Szerencsétlenségek meggátolása végett a deszka alatt erős kötelháló van kifeszítve. A művésznek gyakran lezuhannak ugyan, de eddig még soha sem esett semmi bajuk, a miben nagy szerepet játszott testi ügyességük, melylyel a hátteríncz közvetlen megvártatását el tudták kerülni. A készüléknek, melyet a fedéljárásnál használnak, a következőkben adják magyarázatát:

A képen is látható készülék egy kancsuk korong, melynek átmérője 11 centiméter és vastagsága 16 milliméter. Felülete serlegrszerű mélyedéssel bír. A közepére ennek a végén átlósan szőtt szög van erősítve, mely a cipőtalpra a lábfele alatt megerősített hálóból vezet, a mely keresztben ismét át van lyukasztva, a nyílásokon egy csapozat megy keresztül, a mely hűvelty és a korongot szorosan együvé fogja. A cipő talpa alá a szög körül két oldalán a korongnak a menés irányában fektetett átmérőjén van megerősítve. Ez a hurok normális állapotban bizonyos távolságra van a korongtól és rugó segítségével a talphoz nyomódik. Egyik végével hátul ki nyúlik a korong hátulról szélen túl. Ez utóbbihoz rövid zsinór van köté, mely a hátul kinyúló sodrony nyílásán át van vezetve.

Ha a korong valamely sima felülethez nyomatik, akkor a légköri nyomás következtében ahhoz hozzátapad. Ha azonban a korong tapadva van, akkor ez által a zsinór kifeszül és a korong szélét elhúzza a deszkától, a mikor is a betóduló levegő a tapadást megszünteti. Minden újabb lépésnél a két korong egyike a levegőt felszívja, odatapad, míg a másik a leírt módon szabadra lesz és leválik. A korong hordereje a "művész" súly szerint számítható ki. Így

az itt bemutatottnál az első korong 40 négyzetcentiméter felületű, s így e területre a teljes légköri nyomás mintegy 120 kilogramm. A készülék által majdnem teljesen légüres tér állítható elő. Mivel az itt bemutatott "művész" 62 és fél kgr. súlyú, így a készülék még 57 és fél kilogrammot bírna el.

ŐSZI DIVAT-ELMÉLKEDÉSEK.

Nagy beteg haladás ágyánál állunk. Az erő hanyatlak, az élet tüze kihűl, bágyadt búskomorság teszi érdekessé a szelíd megadással kialvót. A természet haldoklik!... A tiszta légből szállongó ökönyál, a lábaink alatt suttogó sárka falevél, a reggeli és esti

ŐSZI KALAP.

ŐSZI ÖLTÖZÉSEK.

ködbe elvesző láthatár, a hűvösödő lég: a mulandóságra emlékeztetnek...

De a divat nem fogja fel tragikusan a kimúlás eme processusát. Csak arra gondol, hogy a mousseline már nem óv meg a hűvös alkonyat ellen és a téli posztó még nagyon kényelmetlen a kellemes őszi sítákon. Emlékeztet, hogy a szalmakalapokat jó lesz elzárni és az évszaknak megfelelő kalapról gondoskodni.

Még ugyan nincs teljes megállapodás a szövetmintákra nézve és egyéni ízlés szerint ki-ki választ hat magának nagy vagy kis kockás, rézsutos vagy ismét lehetnek keskenyek és szélesek, sűrűn egymás mellé alkalmazott vagy egymástól messze futó csipkék, a nyáron is már kedvelt fekete alaplól kiemelkedő színesen pettyezett vagy virágokkal beszórt, vagy a leginkább ajánlható, minden kornak, természetnek és divatnak megfelelő egyszínű kelméket.

Színe nézve az őszi-barack szín, a fekete, a sár-

gából a sötét barnába átmenő árnyalatok sorozata leginkább alkalmas utcazi és séta öltözetekhez, míg az eddig nagyon elterjedt vörös szín kegyvesztett lett. Az újdonságok közé tartozik egy "püspök-lila"-nak nevezett ibolyaszín, továbbá a kissé rikító "bleu Obelia" kék, melyek többnyire a már említett fekete alapon igen jó benyomást tesznek és különösen a "satin merveilleux" nevű selyemszövetnél alkalmaztának.

A kedvelt őszi szövetek ezen kívül a puha kasmir, gyapot és a könnyű bársonyos vigogne posztó, mely szerfölött keskeny és sűrű csikjaival majdnem egy színűnek látszik. Díszítésül a több ideig mellőzött "valódi" csipkék fognak volánek és szegélyek gyanánt szerepelni; szegélydíszül szolgál a tollszisz és a prémezet is. A szoknya az említett szegélyt kivéve, síma lesz, elől érinti a földet, hátul pedig gondolatnyi uszályban végződik.

A legnagyobb újítás a bársonykávás (basque) kabátka. Ez a divat annyiból igen praktikus, a mennyiben hölgyeink régi szoknyaikat ilyen tetszetős kabátkaival újnak tüntethetik föl. A basque az újjakra is befolyást gyakorol. Ezeket ezentel nem fogják oly magasan viselni mint eddig. Az alsó karon szűk szabásnak lesznek és a váll felé mérsékelten tágulnak, a nyak meglehetősen szabadon marad.

Nagyobb hűdekre a hosszú plüss- és vidraköpeny ajánlható. Az utcazi kabátok, jobban mondvá paleot-k mellett egyenesen, csipőn nem testhez álló, s majdnem térdig érő hosszú szabást nyernek.

Emez általános útmutatások után bátor vagyok egy-két izléses új öltözetet bemutatni.

ŐSZI KALAP.

Képünkön a két nővér igen csinos őszi divat szerint van öltözve. Az egyik fiatal menyecske, kinek igen izléses öltözetke finom fekete kasmirból készült, mely őszi-barack színű apró virágokkal van tele hintve. A hátul dúsan ráncolt szoknya elől simán omlik alá, s elől és két oldalt kötényalakban szépen van díszítve barack színű csipke alapon széles fekete himzésel. Ugyan e himzésből vannak az újjak is. A derékbetét világos selyemből készült átlátszó csipkével borítva és a nyak körül kivágott applikált virágok képezik a díszet.

A fiatal leány ruhája egyszerű őszi sítá-öltözet; melynek világos és sötétebb zöldes-szürke könnyű gyapjúkélme az anyaga.

Az egész szoknya világosabb szövetből van, csupán a szegélyt díszítő relief-hímzés és az alatta levő csik mutatják a sötétebb árnyalatot. Az úgynevezett "sonkatújjak" szintén sötét szövetből vannak, s dús csipkefodorral övezik a kezcsuklót; ugyanolyan széles csipke-fodor helyettesíti a magas álló gallért. A világos szövetből készült derék egészen varrás nélküli, t. i. nem látszik rajta varrás, mert oldalt gombolódik és nincs rajta mellbevarrás. Ez igen szépen áll azért, mert az alsó derék szorosan a testhez simul, és sok halcsonttal van el látva, a felső derekat csupán egy paszományból készült óv látszik leszorítani, mely a hónaljnál igen szélesen kezdődik és elől keskenyen végződik.

A kalap-minták most már a komolyabb időjárás-hoz alkalmazkodnak. A szalma eltűnik és crépe, tüll és csipke lép a helyébe. Első képünk kissé felhajlított karimájú kalapot mutat surah-csokorral, mely körül sárguló levelű és piros bogrós őszi galy fonódik.

A második kalap előre nyúló karimája és magas fej-része szalagokból, csipkékből és struccollakból van alkotva, a harmadik pedig barnának különösen ajánlható: piros tollból, és fekete csipkékből készült, közben piros virágokkal.

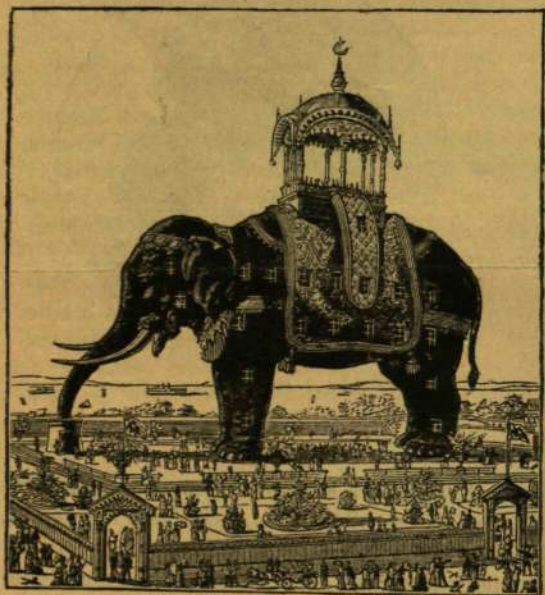
Legközelebb a közelgő télre adok néhány jó tanácsot, remélem azonban, hogy kedves olvasóim még sokáig élvezhetik az ős kellemeit.

Iza.

AZ ELEFÁNT-BAZÁR NEW-YORKBAN.

Az amerikaiak jól ismert hajlama a rendkívüliségek iránt több más példán kívül különösen szembetűnő abban a nagy elefánt-bazárban, mely pár év óta áll New-York közelében, Coney szigeten, s melyet most képünkön is bemutatunk.

Coney sziget lapos, mocsaras hely, tájképi szépségek nélkül, de New-Yorknak, ezen óriási amerikai városnak, divatos kiránduló és mulató helye. A nagy város milliói között nagyon kevés van, ki legalább egyszer-kétszer évenként el ne látogatna ide a népmulatságok megtekintésére. A hajók másfél óra alatt igen olcsó áron szállítják ki az utasokat. Már a parton egész sereg látnivaló fogadja az embert, akár csak a buda-pesti városírt népies mulató helyén, de természetesen sokkal nagyobb méretekben és változóságban. Bodek és bodek váltják fel egymást s közöttük nem egy — a legelső a világon. Van egy 300 láb magas torony is, melyet jóval az Eiffel tornya előtt építettek s melynek csúcsáról 100 kilométernyire lehet látni. Vannak nagyszerű fürdőhelyek, körbemenő vasutak, muzeumokká alakított gőzhajók, hogy a „legkövérebb asszonyok”-ról, a „páratlan Herkulesek”-ről, a sokféle csodálatokról és panorámákról ne is szóljunk.

AZ ELEFÁNT-BAZÁR NEW-YORKBAN.

A legnevezetesebb látnivaló azonban mind-ezen csodadolgok között a képünkön is bemutatott nagy elefánt-bazár, melyet már az Európából gőzhajóval jövő utasok a szabad tengerrel is észrevehetnek Sandy-Hook vagy a newyorki kikötő közeléből s mely, különösen a felkelő nap sugarai által megaranyozva, minden óvilágból jövő utasnak bámulatát kelti fel, sajátságos alakjánál fogva, még nagyobb mértékben is. mint a newyorki kikötőben levő híres szabadságszobor vagy az óriási brooklyni híd, melyek építészeti becsese hasonlíthatatlanul nagyobb.

Az elefánt-bazár egy elefánt alakjára épített s borítékában is az elefánt színét utánozó épület, melynek egyes termeiben boltok és korezmák vannak elhelyezve. A sajátságos épület 150 láb hosszú és 122 láb magas. A látogatók a jobb oldali hátsó lábánál elhelyezett ajtón mennek be s csigalépcsőkön jutnak a csomóban elhelyezett, kissé homályos, de regényesen díszített ebédterembe, a honnan különféle folyosók és lépcsők visznek a többi helyiségekbe. A gyomor helyén levő nagytérben van a fő bazárhelyiség, a hol minden elképzelhető apróságot lehet vásárolni, különböző apró boltokban. Feljebb az állat oldalán karzat fut végig, a honnan a szabadba ablakokon át lehet kinézni. Van ily ablak a fülek-nél és a szemeknél is s maguk a szemek is ablak alakúak. Külön lépcsőn lehet felmenni az elefánt hátára és feje bubijára, a honnan igen szép kilátás nyílik.

Meg nem mondható, hogy mily óriási néptömeg látogatja meg ezt a híres elefánt-bazárt évenként. Coney sziget forgalmáról egy pár statisztikai adat nyújt tanúságot. Két korcsma jövedelme egyetlen nyáron másfélmillió dollár volt, a tűzjátékokra 1200 mázsa lőport fogyasztottak el, egyetlen czellővő bódében 50,000 golyó fogyott el s egy automat mérlegén naponként átlag 100 ember mérte meg magát. Egyik szigeti fogadóban elkelt nagyjában 100,000 hordó sör, 650,000 liter másféle ital, 500,000 szivar, 6000 juh, 500,000 tyúk, 10 millió tojás, 25 tonna hal s tömérdek más eledel. Az amerikai világjárós köznépeknek vasárnapi mulatságait itt tanulmányozhatja legjobban az idegen s ennek a tanulmányozásnak jó tájékoztatásul szolgálhat az az óriási elefánt-bazár is, mely bizarr és izléstelen ugyan, de kétségkívül nagyszerű és a maga nemében eredeti épület.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

„Az aradi vértanúk emlékezete” címmel 64 negyedrétfi oldalra terjedő, csinos borítékkal ellátott s 50 képpel díszített füzet jelent meg a Franklin-társulat kiadásában, mely lapunknak az aradi vértanúkra s az aradi ünnepélyre vonatkozó közleményeit ez emlékfüzetbe összegyűjtve tartalmazza. A füzetet történelmi közlemények nyitják meg: emlékezések 1849. okt. 6-ára s a 13 tábornok életrajza, az időben Aradon jelen volt honvédekől s jelenben a vértanú tábornokok egyikének segédtestvérétől, a kivégzési helyek rajzaival, s a 13 tábornok arcképeivel; ezeket követik az aradi emlékszóbor tizedes ismertetője, összes részleteinek rajzával, Arad történeti és helyrajzi ismertetője, számos képpel, az aradi ünnepélyre irt költemények, s a világsíri fegyverletétel napjaira vonatkozó több közlemény, stb. E füzet ára 30 kr. Megrendelhető a Franklin-társulatnál, valamint bármely hazai könyvárusnál.

Az aradi vértanúk albuma oly kelendőségnek örvendett, hogy második kiadás fognak rendezni belőle. A második kiadás tulajdonjoga honorárium-képen az album szerkesztőjé, Varga Ottóé lesz. E második kiadás november hó folytán fog megjelenni, s fűzött példány ára 3 frt, kötötté 4 frt; ezenkívül lesz tíz firtos díszkiadás is.

Úti képek Amerikából, írta Bónó Jenő. Tizenöt képpel és két térképpel. A díszszel kiállított kötet, mely a Franklin-társulat nyomdájából került ki, 226 oldalra terjed, s egy fiatal hazánkfiának élelírását és atyjához intézett leveleit közli. Ezekből néhány megjelent a lapokban is; a „Vasárnapi Ujság” szintén közölt tőle levelet. A könyv nem száraz uti jegyzetnek halmozta, hanem eleven megfigyelés képei, melyekbe rokon-szenvesen vegyülnek bele az utazó szubjektív érzelmek, a ki felvédek egyik legtestesebb családjának tagja (Bónó Józsefnek, a képviselőház volt alelnökének fia) s neje halála után az új-világba vándorolt, atyja zserető gondjaira bízva három kis gyermekét, hogy ő — mint írja — vagyont gyűjtsön. A mig utazik, érzelmek itthon vannak, gondolatai mindig visszaháznak.

Eperjesről tavaly indult Brémába, onnan New-Yorkba ment, de Mexikóba vágik, hol az utóbbi években a kávétermesztés meghonosításával máris jelentékeny sikereket ért el Bónó is kávétermesztéshez fogott, s a csendes tenger partján, Oaxaca államban vásárolt területet, hol tavaly nyáron megkezdte a kávéültetést. A nagy utat, melyet odáig tett, eleven tollal írja le. Bő részletekbe nem bocsátkozik, sokáig nem is volt egy helyen, az Egyesült-Államokat vasúton járta keresztül nagy gyorsasággal; de mások eleget irtak már az Egyesült-Államokról. Bónó leginkább az utazás viszonyait írja le, de nem marad adós egyéb tudnivalókkal sem. Bővebben szól Mexikóról, melyről már kevesebbet tudunk, s ez könyvének legérdekesebb része. Az útleírásokat kiegészítik az atyjához irt levelek, melyekben a mexikói életnek, az indián ősi lakosság szokásainak több sajátos vonása elevenül meg az útleíró személyes életével együtt. A szerző intelligenciája pedig vonzó módon érveléssel a könyvben, melynek bizonyos aktuális értéke is van, mikor oly sokan vándorolnak ki, keresve egy jobb hazát.

„Az osztrák-magyar monarchia írásban és képen” című vállalatból közelebb „Magyarország” II. kötetének 17. füzeté jelent meg. Érdekesebb változást fűzetben Szentkálary Jenő, ismert történet-tudósunk, Temesvári és vidékét, élénk vonásokkal tárva az olvasó elé a nevezetes városnak úgy moz-

galmas multját, valamint virágzó s hazafias szellem-től áthatott jelenét, szellemi és anyagi műveltség-nek helyi és országos fontosságát; egyzersmind világos áttekintést nyújt Temesvár nagy kiterjedésű gazdag vidékének nevezetesebb helységeiről is. Szentkálary szépen és tanulmányosan irt cikliket „Pancsova és vidéke” zárja be, melyet Hermann Antal ismerteti, bevonva előadásába a Pancsova vidékére közelebb letelepített bukovinai székelyeket, úgyszin-tén a deliblati homokisvát és az alibunári mocsár leírását is. A füzet végén ugyancsak Szentkálary Jenő tollából a délmagyarországi németek néprajzi ismertetője kezdődik. A becses tartalmu füzetet tí-zennégy szép rajz ékesíti, Temesvár nevezetesebb épü-leteiről, Nagy-Becserekről, Nagy-Kikindáról, Tö-rök-Becséről, Pancsováról, a hertelendy-falvi széke-lyekről stb., melyek Rauscher Lajos, Spányi Béla, Hány Gyula és Cserna Károly művészeinktől valók. A füzet a Révai-testvérek bizománnyában jelent meg s ára 30 kr.

A valuta-kérdés az éjszak-amerikai Egyesült-államokban, írta dr. Bamberger Béla. A tud. aka-démia által az első magyar általános biztosító társa-ság díjából jutalmazott pályamunka.

A pénzügyi politikának egyik legfontosabb kérdé-sét fejtegeti a szakavatott tanulmány, melyet 222 oldalra terjedő kötetben a Révai-testvérek adtak ki. A valuta-kérdés nálunk is állandón foglalkoztatja a hivatalos köröket, a sajtót, az Egyesült-Államok pe-dig épen most hajtottak végre oly pénzügyi intézke-déseket, melyekkel az ezüst-árak nagy emelkedését idézték elő. Dr. Bamberger a valuta-kérdést világ-osan fejtegeti, a vele összefüggő gazdasági érdekek és mozgalmakkal együtt. Előadja a valuta történetét az Unio megalakulásától a nagy polgárháború kitérő-ség, szől az arany-valuta törvényes behozataláról Grant elnök alatt, az ezüst-párt küzdelmeiről, a Bland-billről stb. A „Függetlenség” az amerikai legújabb események következtében az általános helyzetben beállt változásokat méltatja. Az utolsó fejezetben az ezüst billről és az osztrák-magyar monarchia valu-taügyéről emlékezik meg. A tanulmány munka ér-deklődésre tarthat számot a pénzügyvel és politi-kával foglalkozó körökben.

Előfizetés. Paldy Lajos fiatal költő, az aradi vértanúk ünnepére kitűzött óda-pályázat nyertese, kitől már egy kötet költemény jelent meg, újabb költeményeire hirdet előfizetést. Kéri a költséget barátait, hogy a másfél forintnyi előfizetési dí-jal lehetőleg november elsejéig küldjék címére.; Budapest, kalap-utca 22. szám, II. emelet, 21. ajtó.

Harakiri s kisebb vázlatok címen jelent meg egy kötet Kabos Edétől, az ifjabb írói nemzedék tehetséges tagjától, ki a naturalista irodalmi irány híve.

A kötet címe is kifejezi azt a bizarrságot, mely-lyel a tartalomban nem egyszer találkoznak, refle-xiók vagy felfogások dolgában. Különböző a „ha-rakiri” azt a japáni és kínai szokást jelenti, hogy valaki, a ki elvesztette főlebbvaló kegyét, fog egy éles kést s fölmetsti a gyomrát, vagyis öngyilkos lesz. A kötet felét elfoglaló nagyobb elbeszélések szintén „Harakiri” a címe. Öngyilkossággal ugyan nem végződik, hanem egy szerelmes párnak Ameri-kába szökésével, itthon maradván a léha férj. Hőse egy Rika nevű leány, ki sokat tanult s új világé-letben él, és többi közt az a meggyőződése, hogy a ki erősebb lesz nála, annak meg fog hódolni. Csak-ugyan férjhez megy ahhoz, a kit ilyen erőnek vél, de családott, az igazán erősebbet csak később ismeri meg, azzal tehát Amerikába vitorlázik. Ebben az elbeszélésben nem sok a rokon-szenves, de nem hiányzik a novellisztikus erő, mely nemcsak az előadásban, hanem a jellemzésben is mutatkozik. A többi elbeszélések (összesen hat) rövidiek. Ezek az élet nyomorait, bűnt festik, nem egyszer kirívón. Kabos tehetsége a francia naturalista iskola hatása alatt áll, de kíváncsok, hogy kiforjra magából, s az élet vonzóbb jelenségei ragadják meg figyelmét. A kötetet Singer és Wolfner könyvkereskedése adta ki.

Okmánytár Bethlen Gábor fejedelem uralko-dása történetéhez, a tud. akadémia történelmi bi-zottsága megbízásából közléstesi Gindely Antal, ki-adja a tud. akadémia. Gindely osztrák történetbúvár évek hosszú sora óta gyűjtötte Bethlen Gábor korára vonatkozó okiratokat, minthogy azok az 1618-iki cseh felkelés s az erre következő események törté-neének felderítésére kiváló fontosságúak. Átkutatta a külföld levéltárait s ezek alapján érdekesen meg-írta Bethlen életrajzát, melyet a Magyar Történelmi Életrajzok nem régebben adott ki. Most pedig az akadémia az okiratokat adja közre 542 oldalnyi nagy kötetben. Az osztrák történetírói dícsért illeti, hogy fáradságosan gyűjtött okirataival a magyar történeti forrásműveket gazdagította. Az okiratok latin és német nyelvűek. A kötet név- és tárgymu-tatóval is el van látva s ára 5 frt.

Adatok a katonai büntető igazságszolgáltatás reformjához, írta Pap Kálmán honvédelmi-nagybíró ki-e fűzetben azokat a mozgalmakat ismerteti, mely-lyek a katonai bírósákos javítása érdekében nálunk és a külföldön folmerültek. Ára 80 kr., s Grill Károly budapesti könyvkereskedésének bizománya.

Jegyző irálytan címen gyakorlati kézi könyvet adott ki Kovács Gábor, Bihar megye Albis községének jegyzője. Utmutató ez a körjegyzők, segédjegyzők és vizsgára készülő jegyzőgyakorlók használatára. Nagy-Váradon jelent meg s ára 1 frt 20 kr.

Naptár. A Protestáns érvadai képesnap-tár az 1891-iki évre tizenhatodik évfolyamában jelent meg, Farkas József szerkesztésében, bő olvasnivalókkal és képekkel. Ára 30 kr.

Folyóiratok. A Természettudományi Közöny októberi füzetében Petrovits Dóme a pálinka az alföldön és környékén” című dolgozatban sorolja föl az egyes pálinkák tulajdonságait, melyek közt a burgonya- és répárpálinka legáltalánosabb. Konkoly Miklós az írógepeket ismerteti, Tallyesiczky Kálmán a fán lakó növényeket, dr. Szabó József a magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűléséről mond el gyakorlati dolgokat stb. A Természettudo-mányi Közöny Pótfüzete-ből is megjelent egy Köves-ligethy Radó, Antolik Károly szakdolgozataival és sok közérdekű aprósággal. — Az Ethnographia e havi füzetében Baróti Lajos kezdi meg a bánsági német telepítések történetét. Thüry József népszó-kásokkal ír le; ezen kívül dr. Katona és Nagy Géza adnak meg önálló dolgozatokat. — A Philologiai Közöny több cikket: A paradox Aristophanes vig-játékaiban, Boros Gábotról; Grillparzer első magyar fordító, Bayer Józseftől; Mabinogi, Heinrich Gusz-tádtól, stb.

Nemzeti színház. Október 10-ikén eredeti vig-játékot adtak a nemzeti színházban: Az apók, 3 fel-vonásban, írta Gabányi Árpád. A szerző a nemzeti színház egyik legszorgalmasabb tagja, ki az iro-dalomban és színműírásban is buzog. Eddig színe-rekült művei közt mindenesetre legjobban sikerült „Az apók”, mely erősen boházati elemeivel a ha-tásos kép fegyverével jelenik meg és a nevetni sze-rezőket kivált az első felvonásban könnyen pártjára keltette.

A vigjátéki anyósoknál az apók sem különbek. Ceupa galibát okoznak. Itt két ilyen apóssal gyűll meg a baj: egyik Felvinczi Eduárd (Vizvári), ki folyton nemességét és hajthatatlan szigorú jellemét emlegeti; a másik: Bogyai Farkas (maga Gabányi játszott) pedig egyik fia iránt túlszorgú, a másik iránt a neveltségességi gyöngye s ebből erednek a bajok. A darab hőse Bogyai, ki Farkas fiát a Fel-vinczi Laurával szerencsésen összehozza, Pali fiának pedig egy hasonló jó pártit szent. Házt az azonban nagy bajok érik. Pali titokban elveszi egy szegény erdész szép lányát, Juliskát, Farkasnak pe-dig egy korábbi viszonyát beárulja egy alkalmatlan telegramm. Laura ezért boldogtalan; apja — a másik após — választ tanácsol neki. A jó Bogyai, hogy az ifjú Farkast megsejtsze, azt hazudja, hogy a telegramm neki szült s vén letéte ő legeskedett egy táncosnő körül. E hazugság azután az öreg kon-flikthusok soderja: a darab a többi alakjai körü-lött kergetőznek, mókáznak, a darab fővonala egé-szen elvész, Felvinczi másik lányának: a kis Laurá-nak szerelmi évdőse a jámbor Gáttal s összeütkö-zése a még jámborabb kéréssel: Zab Ferivel, tölt ki másfél felvonást. A sok huzavona közben az após jámbor turpissága kitűnik, Laura megbocsát a csapodár férjnek, Pali megkapja frigyéhez az apai áldást s Gáti a Margit kezét. Az előadók, élőkön a szerző a főszerepben, mindent megtettek, hogy a bohóságnak sikert biztosítsanak. Vizvári, mint Fel-vinczi, Zilahai mint Gáti, Náda mint Zab Feri, Benedek és Horvát a két fő szerepében, Tolnayné, Nagy Ibolya és Lányosi Ilka a három női szerepben jeles összejátszással sokat elődtek a darab fogyat-kozásiából.

A magyar színészet százéves ünnepe. A nemzeti színház a magyar színészet fennállásának száz-éves ünnepét három egymástán következő napon üli meg. Az október 24-iki első előadás jövedelmét az intendáns a belügyminiszter engedélyével a nemzeti színház nyugdíj-intézete javára engedte át. A jótékony célra a pénztár felülfizetéseket és ajándé-kokat is elfogad. Ugyanezt az előadást hétfőn, e hó 27-én, a várszínházban is megtartják, szintén mint rendkívüli előadást bérletszünetben.

Az opera is megüli a magyar színészet százéves ünnepét e hó 29-én. Ez előadás jövedelmét is a nemzeti színház nyugdíj-intézete javára fordítják. — Az orsz. színészegyesület a budapesti színházak tag-jaival egyetértve szintén megüli a jubileumot, ok-tóber 25-én délből rendezve a nyugdíjjár alapkö-létel-ünnepet, mely alkalommal Szacsavay Imre fogja szavalni Várdi Antal alkalmi versét. Az alapkö-létel után a kerepesi temetőben megkoszo-ruzzák az uttóró színészek sírjait. Este lakoma lesz a vigadóban.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia október 13-iki ülésén dr. Wenzel Gusztáv elnököl, s két történelmi tár-gy előadás volt napi renden.

Schwarz Gyula előadásának címe: „A tudomá-nyos kitünőségek az európai felső házakban, különös tekintettel a spanyol alaptörvényhozársra 1808 —1876”. Az egyetemeken küldöttéi, a felolvasó szerint, ugy az alsóházban, mint némely német állam felső-házában, nem mint tudományos vagy irodalmi ki-tünőségek ülnek ott, hanem mint nagy vagyonnal rendelkező testületek érdekképviseleti első sorban. A tudományos és irodalmi kitünőségeket, még az 1831-iki francia párkamra-törvény megalkotása előtt, az 1808-iki spanyol alkotmány vitte be a cortesbe; honnan aztán megint kihagyták 1869-ig; azóta az alkotmány ismét székelt és szavazat-otgot biztosít nekik. Ugyanezt teszi az olasz királyság alkotmánya is. Az 1878-iki portugál törvény ugyan-ezen után halad. Az osztrák oszázárság 1867-diki alaptörvénye fentartja az uralkodónak a jogot, hogy a tudomány kitünőségei közül felsőházi tagokat ne-vezhessen; ugyanezt a jogot adja a királynak a mi 1885-iki törvényhozársunk is. — A figyelemmel hall-gatott felolvasás után Fest Aladár fumei tanár dol-gozatának bemutatására került a sor: „Fiume és az uszkok”. Fiume történetének egyik érdekes részét adja ebben. A Bosznia-ból és Hercegovinából a törö-k elől elmenekültek neveztek el a horvátok usz-ko-knak, szökevényeknek, bujdosóknak. Ezek a végvárszabályok katonáskodtak, s bátor, vitéz nép volt, később zsákmányolásokból éltek. Lassankint tengeri kalózsákká váltak, s rémei lettek az Adriának. A XVI. században Fiume ellen fordultak és sok lel-lemtelenséget okoztak. — Ezzel ért véget az ülés.

Corvina-társulat. E cím alatt magyar mivelt-ségtörténeti társulat szervezkedett a fővárosban, mely e hó 14-ikén tartotta alakuló gyűlését, az írói körök élénk érdeklődésével.

Kerekgyűrű Árpád egyetemi tanár elnököl, s az alapszabályok elkészítésére kiküldött bizottság be-mutatta munkáját. Az alapszabályok szerint a tár-saság célja a magyar szellemi élet történetének föl-derítése és ismeretének terjesztése. E célra a tár-saság folyóiratot ad ki, mely a nemzeti kultúra, kü-lönösen az irodalom, tudomány, művészet és iskolá-zás történetéhez vágó dolgozatokat és adatokat kö-zöl; jeles íróink kritikái kiadásáról gondoskodik; monográfiák megírását eszközli; nyilvános folva-rásokat rendez; kiindulásokot rendez a vidékre érdekesebb műemlékek, szakkönyvtárak tanul-mányozására; szakkönyvtár alapít. Az alapszabályok tárgyalása előtt felszólalt Beöthy Zolt, s elmondta, hogy az akadémia egyik osztályának ülésén a na-pokban indítvány tétetett egy irodalomtörténeti folyóirat alapítására s az indítvány el is fogadta-tott. Ez is bizonyítja, hogy a tudományos körök szintén érzik, hogy épen művelődési történetünk az a tudományág, mely leginkább el van hanyagolva. Az akadémia folyóirata természetesen szigoruan tu-dományszerű lesz, s azért a Corvina-társaságnak mar-ad fenn az a feladat, hogy a művelt közönség kö-rébe hatolva, ezt az új tudományágat népszerűsítse s neki minél több hívet szerezzen. Nem kételked-abban, hogy az akadémia ép olyan liberális lesz az új társasággal szemben, mint a mielőtté mindíg mutatta magát a már létező és szaktudományokat népszerűsítő társaságokkal szemben és anyagilag is fogja támogatni. A közgyűlés ezután elfogadta az alapszabályokat, s a tagsági díjat 5 forint alapított-ták meg.

A Petőfi-társaság e hó 12-ikén felolvasó ülést tartott, Komocsi József elnökölte alatt. Paldy Menyhért a filozófiai előadást föl, s azt fejtegette, hogy a bölcseséget hanyatlóban van s hanyatlását a „pozitiv” tudománnyal való harc idézte elő. Ha kellőn fel volna világosítva a közönség e viták jelen-tőségéről, okvetlenül nagyobb érdeklődéssel for-dulna az életképes filozófia felé, melynek társadalmi jelentősége kétségbe nem vonható. Várdi Antal Endrődi Sándor „Bucsu” című költeményét hatá-sal olvasta fel. Ezután Paldy Menyhért mutatott be költeményt Komjáthy Jenő vendégtől, majd Szabó Endre olvasta fel Hervei Józsefnek „Sul mare lucia” című beszélyét. A cím egy olasz népdal első sora. Végül Jakab Ödön olvasott fel néhány köl-te-ményt s a hallgatóság tapsal jutalmazta.

A budapesti orvosegylet e hó 14-iki közgyűlé-sén dr. Korányi Frigyes egyetemi tanár szép be-zárásban emlékezett meg néhai Belogh Kálmán or-vostanáról, az egyesület egyik kitűnő tagjáról. A gyűlés tárgyaiból megemlíti még, hogy az egye-sület 100 főtis pályadíjját Fodor József orvoskari dékán nyerte el a közegészségügy körébe vágó „Újabb vizsgálatok a vérnek bakteriumölő képessé-gére és az immunitásra vonatkozólag” című dol-gozatával, mely az egyesület közlönyében, az „Or-vosi Hetilap”-ban, látott napvilágot.

MI UJSÁG ?

Az udvar e hó végén érkezik Gödöllőre, hol va-dászatok lesznek. Ő felsége több hetet tölt Gödöllőn, honnan hetenkint kétszer bejön a fővárosba s ki-hallgatásokat ad.

Lévay József jubileuma. Borsodmegye nagyré-demű főjegyzőjének jubileuma e hó 10-én szép ün-nepély volt Miskolcon. A megye rendkívüli köz-gyűlésére nagy számmal érkeztek a vidékről s tisz-telőinek egy része ádvölzöl iratokban és táviratokban köszöntötte. A karzatot hölgy-közönség foglalta el.

Az ünnepélyes közgyűlést báró Vay Béla főispán nyitotta meg, előadva a rendkívüli közgyűlés egybe-hívásának célját, mire Melcer Gyula alispán tartott lelkes beszédet az ünnepelhez. Egy negyedszázad — ugymond az alispán — figyelemre méltó hosszú idő oly munkás ember életében, de mennyivel inkább méltánylandó ama körülmény, ha — miként a fő-jegyző — viszontagságokban gazdag 25 éven kereszt-ül egész odaadással szolgálta Borsodvármegyét, a melynek mindenkor büszkeségét képezte. Borsod-megye közönségének nevében aranytollat, tisztázrai nevében pedig albumot nyújt át az ünnepelnek. Lévay meghatottan köszöntö meg a vármegye köz-zönségének és tisztázrainak óvázóját, mire az ünnepély véget ért. A jubluszhoz a 89 éves b. Vay Miklós főrendiházi elnök hosszabb ádvölzöl levelet küldött. Alóri altábornagy is meleg sorokban ádvölzöl Lévayt; Szász Károly pedig a következő, távirati után küldött verssel:

Dalt, bort, szerelmet ada sorsod,
Bölcséddet múzsa ringaták.
Késd meggyed a tündér Borsod,
Neked ma aranytollat ad.
A hon büszkén nevez fiaának,
Kisér ezernyi jó kívánat,
Távrolról is egy hí barát
Im rád köszönti poharát.

A díszlakomában száztízvanen vettek részt, a megye és a város színe-javá, s a katonatiszt kar előkelői. Báró Vay Béla főispán mondta az első toasztot az ünnepelre, mint olyan férfira, kinek egész élete maga a tiszta becsület, a szüleit minden körülmények közt megbecsülő jó fiúra, a hí barátára, a férfira, ki első sorban mindig magyar, aztán mindjárt borsodi, a politikusra, a tudósra, a költőre, s arra a férfira, ki Borsodmegye gondolatát mindig híven ki tudta fejezni. Aztán Miklós Ödön, mint egykori tanítvány éltette, egyttal tolmácsolva apósa: Tóth Lőrincz kuriai tanácselnök ádvölzölését. Lévay József költői beszéddel felelt, a főispánt s az alispánt éltette, mig Kun Bertalan püspök az ün-nepelnek agg szüleitől, Melcer Gyula alispán a katonas-nak zajos tetszés közt az ünnepeltért és a polgárságról ürtette poharát. Az album, melyet Lévay Józsefnek a megyei tisztviselői kar nevében Melcer Gyula alispán az ünnepélyen átnyújtott, dí-sze emléktárgy. A kallápnál a következő felírás van: „Borsodvármegye tisztikara emlékül Lévay Jó-zsef megyei főjegyzőnek.” Középen a vármegye címe-re nikelből. Az albumot báró Vay Béla főispán arcképe nyitja meg, majd Melcer Gyula alispán, s a tisztviselői kar többi tagjai jönnek sorrendben, sa-játkezű névaláírással ellátva. A vármegye arany tolla, melyet ugyancsak Melcer Gyula alispán nyújtott át, díszes tokban szép műv s mintegy 15 arany súlyú toll, a következő felírással: „Borsodvármegye közönsége, Lévay Józsefnek huszonöt évi jegyzősége emlékül.”

Munkácsy Budapestben. Munkácsy Mihály ne-jével együtt e hó 14-ikén utazott el Budapestről, hol oly szíves fogadtatásra talált. Látogatásának leg-nevezetesebb eseménye, hogy az épülő országház nagy terme számára megfesti „A magyarok bejöv-eletét”. Az elnöki emelvény mögött lesz a nagy kép, s hogy ott helyet nyerhessen, a terem építészeti tervén is változtatni kell. Munkácsy a kép vázlatai készítéséhez már a télen hozzá fog. Időközben több-ször hazajön, hogy a nemzeti muzeum régi fegyver-zeteit tanulmányozza, de a képet Párisban akarja megfesteni, a hol elég nagy műterme van hozzá.

Munkácsy a Budapestben töltött napok alatt meg-látogatta a festők műtermét, s nagy érdeklődéssel tekintette meg a készülő műveket. E hó 11-ikén az országos kaszinó lakomájában vett részt, a hol jelen volt Wekerle pénzügyminiszter, Póchy Tamás, a képviselőh. elnöke, Jókai, Harkányi Frigyes, a köz-zöművészeti társaság alelnöke, Ghyerzy és Máriássy altábornagyok, Zoltán Elek, a honvéd huszárság felügyelője, Burian szónoki konzul, stb. Az első fel-köszöntőt Wekerle mondta Munkácsyra, ki aztán a magyar művészetek folytonos haladásáról emléke-zett meg, s éltette a magyar művészetet. A szónói nem akartól éltetése után Póchy Tamás mondott fel-köszöntőt, éltetve Jókai Mór, a ki azt kívánta a dí-szes társaságnak, érje meg Munkácsyval együtt, hogy monumentális képe, mely Magyarország hon-foglalását fogja ábrázolni, himmármább elkészüljön. E hó 12-ikén este a „Harmonia” zenegylt. rendezett Munkácsyék tiszteletére hangversenyt a redont-ban, jeles művészek közreműködésével. A hangver-senyt lakoma követte. E hó 13-ikán pedig a Bajza-utca vendéglője, a furca nevű „Tyúk-ketrecz”-vált

vidám estély helyévé. A festők, szobrászok tanyája ez, a budapesti „képművészek köre” e vendéglő, egyik helyiségét bérelte ki összejövetele céljaira, s most is itt rendezték a művészek vacsorát a képekkel és szobrokkal díszített nagy teremben. A kormány részéről Berzeviczy Albert államtitkár és Szalay Imre, a művészeti ügyek vezetője volt jelen. Munkácsy és neje beléptek zajos éljenzessel fogadták. A felköszöntők sorát Roskovics Ignác festőművész nyitotta meg, elítelve Munkácsy Mihályt, Jendrassik Jenő Zala Györgyöt köszöntötte fel az aradi emlékszóbor leleplezés alkalmából, Tolnay Ákos Munkácsy nejét, Szana Tamás a kormány jelenlévő képviselőit: Berzeviczy Albertet és Szalay Imrét. Berzeviczy Albert nagy hatású beszédében Magyarország reményteljes fiatal művészei nemzedéke emelte poharát. Szalay Imre arra az időre emelte poharát, a midőn Munkácsy honfoglalási képe a képviselőház elnöki emelvénye felett arra fogja emlékeztetni a honatyaikat, hogy azt a remek képet magyar művész alkotta, támogassák hát a magyar művészetet nagyobb összeggel, mint eddig. Hegedűs Sándor Munkácsy példájára, a kitartásra, küzdelemre hívta fel a fiatal művészek nemzedékét. Czobor Béla veterán művésztársunk, Than Mór, Nagy Miklós Beczúr Gyulát, a képzőművészek körének elnökét, kit családi gyászra tartott távol a megjelenéstől. Szana Tamás Zichy Mihályt elítélte. Ambrozio Béla Munkácsy „Krisztus Pilátus előtt” című festményére írt költeményét olvasta fel. Ezenkívül még számos felköszöntő emelte a vidám hangulatot. — Másnap délután utazott el a jeles művész és sokan kísérték el a vasúthoz. Munkácsy Budapestről egy napra Bécsbe ment, hol a Künstler-hausban estélyt rendeztek tiszteletére. Onnan egyenesen Párisba utazott.

Kossuth Lajos mellszobrát sokszorosítottja most az ungvári porcellán és agyagipar-részvénysárság, amaz eredeti után, melyet Róna szobrásznak volt alkalmá Turinban készíteni. A mellszobrok igen jutányos áron kerülnek forgalomba és Irányi Dániel orsz. képviselő meleg hangon tartott sorokban hívja fel a magyar polgárságot Kossuth mellszobrának megvételére.

Az aradi vértanú-szobor hivatalos megvizsgálásánál a bizottság technikai szempontból néhány hibát talált, melyért nem a szobrászt, hanem a kőfaragót és a szobor elhelyezését okozhatni. Az ország, melyen a falak áll, két lábnyival alacsonyabb, mint a szerződésben ki volt kötve, s nem mauzólium-szerű, hanem szilárd gránit. A szobor-csoportozatok összeillesztésénél is találtak simítani valót.

Az aradi kiállítását e hó 16-án zárták be. Hetvenöt napig volt nyitva és a fizető látogatók száma százezernél több. Erkölcileg és anyagiilag egyformán jól sikerült a kiállítás, mely az alföldi iparosok képességét bizonyította be. A bereksztés egy kis ünnepélyességgel ment végbe. Királyi János elnök, Salacz polgármester mondott beszédet, s felolvasták gr. Bethlen miniszter üdvözlő táviratát. Katonai zenekar játszott, s a jelen voltak beirták nevéket a vendéglönyvb. Délben a kiállítók lakomájával ért véget az ünnepély. A kiállítási sorsjáték húzása október 31-ikén lesz.

Jótkönyv végrendelet. A Budapest nemrég elhunyt Várady Károly főrendiházi tag jelentékeny összegeket hagyott jótkönyv céljakra, mintegy 8000 forint, melyből a Kisfaludy-társulat 200, a magyar írók segélyegyletét és a hírlapírók nyugdíj-intézetét egyenként 300 forint illeti. Belvárosi nagy házat is jótkönyv céljára jeltette ki arra az esetre, ha örökösei fűtőd nélkül halnának el.

Komocsy József jubileuma. Komocsy Józsefnek, a Petőfi-társaság alelnökének negyedszázados írói jubileumát a Petőfi-társaság díszgyűléssel üli meg, november végén. Ünnepély rendezésére még a tavaszkor két bizottság alakult: a hölgybizottság Beniczky-Bajza Lenke s a férfibizottság Szász Iván kir. táblai bíró elnöke alatt. A bizottságok gyűjtést indítottak meg egy Komocsy-nak átnyújtandó emléktárgy költségeire. Az emléktárgy, ezüst tentatartó, már elkészült.

Negyedik színház Budapest. A főváros közoktatásiügyi bizottsága e hó 11-ikén tárgyalta dr. Silberstein Adolf és Fekete József kérvényét, melyben vig színház építésére kérnek engedélyt és segíty. A bizottság kimondta, hogy a koncepcziót megadja a folyamodóknak és az új színházat a Lippótvárosban telekadományozással támogatja. De ezeket bizonyos feltételekhez kötötte, melyek között legnevezetesebb az, hogy az új színházban évente legalább 160 magyar előadást kell tartani. A színházban kötelesek lesznek legalább 200 ma-

gyar előadást rendezni évenként és pedig 150-et október elsőjétől március végeig, s minden elmaradt magyar előadás után 500 forint pénzbírságot kötelesek fizetni. A színház 32 év múlva a város tulajdona lesz. Kötelesek még az engedélyesek 50,000 forint biztosítékot letenni, melynek felét a színház fölépítése után visszakapják, éke azonban további biztosítékul bent marad.

* A föld mozgása. Tudvalevő, hogy Foucault a párisi Pantheon kupolájáról lefűgő ingával érzékelte a föld mozgását. Most ugyanezen módon, csak hogy sokkal magasabb helyről, nevezetesen az Eiffel-torony második emeletéről lefűgő, száztizenöt méter hosszú bronzszalaghoz erősített gömbbel teszik meg a tanulságos kísérleteket. A magyar orvosok és természetvizsgálók egyik nagygyűlése alatt, Szombathelyen, az ottani nagytetemen is bemutatták a Foucault-féle ingát.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: LENGYEL JÓZSEF, a kegyes tanítórindiek táltárházaának másodikfőnöke, és nyugalmazott gimnáziumi tanár, e hó 12-én, 76 éves korában, Tatán. — MOCSONYI MIHÁLY, a nagy rokonsgú Mocsónyi-család feje, gr. Bethlen Andrási földművelési miniszternek is nejeéről közel rokona, 79 éves korában, Budapestben, honnan holttestét a családi sírboltba, a torontálmezei Foenbe szállították. — DR. KOLLARITS MIHÁLY, megyei főpénztárnok, tudományosan képzett férfi, ki a külföldön tanári pályára készült, de aztán Torontálmezei szolgálatába lépett, 47 éves korában, N.-Beckereken. — HERGEL PÁL, Újvidék városának nyug. tanácsosa, ki hosszú évtizedeken keresztül szolgált a várost, s már 1820-ban iskolai igazgató volt, a negyvenes években két ízben a város köveke is, 90 éves korában. — TRÉLYI AGOSTON ERNŐ, Selmeczbánya egyik kiváló polgára, számos közházban egyesület tagja, 53 éves. — KANISZAR JÓZSEF, a szolnoki ügyvédi kar nesztorja, 1848–49-iki honvédfőhadnagy, 68 éves. — CSÉKÓ GUSZTÁV, a pápai főiskola ének- és zenetanára, egykor széphangú színész, 55 éves korában, ki több népdalt és zeneművet is írt. — BÖSZ JÁNOS, agg tanító, 86 éves, Oravicán. — HELLSCHAUER MARK, ki hatvan évig működött a tanítói pályán, 92 éves, Kaposvárt. — KÁSZONYI JÁNOS, Arad egyik tisztelt agg polgára, Institutor Kálmán városi főjegyző és Földes János törvény-széki bíró apósa, 86 éves. — ID. SZENT JÁNOS, 89 éves, Székely-Udvartelen s nagy család és rokonság gyászolja. — GÖZSY FERENCZ, régi honvéd főhadnagy, pécsi ügyvéd. — PONGRÁCZ SOMA, a budapesti operaszínház karénekese. — VARGA MIHÁLY, miskolci polgár, 41 éves. — IFJ. CZETZ PÉTER, Czetz János 21 éves fia, Kolozsvárt.

Özv. FÁBRY JÁNOSNÉ, szül. Ravizza Lujza grófnő, néhai huszárezredes özvegye, ki mint olasz nő számos honfittára életét mentette meg, midőn azok az egységért küzdve osztrák fogságba kerültek; Budapestben pedig a régi honvédek érdekében tett sokat Szende Béla, egykori honvédelmi miniszternél, ki sógora volt a derék matróznak, s kit közérzését közt temettek el Budapest. — Özv. KORONDI MÓZSNÉ, Korondi Mózes udvarhelyi főiskolai tanár özvegye, ki az utóbbi években Kolozsvártól kivált a jótékony nőtársulatok ügyében nagy buzgósággal működött. — MAGYARÉVICS JEREMIASZ, szül. Magyarévic Erzsébet, a budai szerb főesperes neje, Kalázon. — ÁBRAHÁM MIKLÓSNÉ, szül. Szigethy Lina, 43 éves, Nagy-Iklódon. — MAJOR ISTVÁNNÉ, szül. Bánóczy Anna, 57 éves, Sátoralja-Ujhelyen. — DINHÁZ ÁRPÁDNÉ, szül. Geschäder Matild, 35 éves, Újpesten. — Özv. KOLBENHATER GÁBORNÉ, szül. Sismis Rozália, 67 éves, Lászlótelken. — FOLTA ANTALNÉ, fogasztási adóhivatali pénztárnok neje, 52 éves, Budapestben.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Viharos éjszakán. Hazaszeretet. Gyöngyvirágok korszak. Nagyon kezdetlegesek; a sorok általában ritmushatalanok, döcögősek, különösen a »Viharos éjszakán» című inkább rimes próza, mint vers. Legsikerültebb a »Hazaszeretet», melyben nemcsak a hazafias érzés érdemel dicséretet, hanem a verselés is jobb, mint a másik kettőben. Ajánljuk a kiválóbb magyar költők szorgalmas olvasását.

Te vagy... Meg-megszólal benne a szenvedély hangja, de hamis hang is van benne elég.

Estém. Közelni fogok. Dalok I–IV. Borsdál. Van némi formaérzék, s a költői tartalom sem hiányzik verseiből, talán a gyakorlat és a tanulmány kifejtéi, megismerttje tehetőségét. Beküldött versei közül egy sem üt meg a mértéket; a daloknak főleg az a hibájuk, hogy össze nem illő képek, hasonlatok tarkítják. A népdalokban is előfordul, hogy a dal első sora és a következő sorok közt semmi összefüggés sincs, Erdélyi János azonban, népköltészetünk alapos tanulmányozója, kimutatta, hogy csak a gyarlóbb népdalokban hiányzik az összefüggés, jobb népdalainkban e hiány csak látszólagos. Például felhozza a következő régi népdalt:

Maga a torony teteje,
Juhaimnak nincs mezeje,
Juhaimnak jó mezeje kék,
Magamnak jó szerető kék.

Itt úgy látszik, hogy az első sor csak úgy rim kedvéért van oda csapva. Azonban egészen másképp áll a dolog, ha a dal költőjének (valami juhászoktól lehe-

tett) helyzetébe képzeljük magunkat. Végignézett a sik pusztaságon, a láthatár szélén feltűnt a szomszéd város tornya, előtte a nyári hőszöglet kiült mező, ime a perspektíva szabályai szerint megfestett tüköletes kép. — Szerzőnk azonban az odacsapott sorok csak lógnak a versről, a helyett, hogy festői háttérrel képeznék a dalszöveget. Az I. számú dal például így kezdődik:

Messze a föld az ég föl,
Égés a szemed tüze föl.

Bajos az összefüggést feltalálni a két sor között. Még kevesebb vonatkozás van a következő dalban a strófa első és második fele közt:

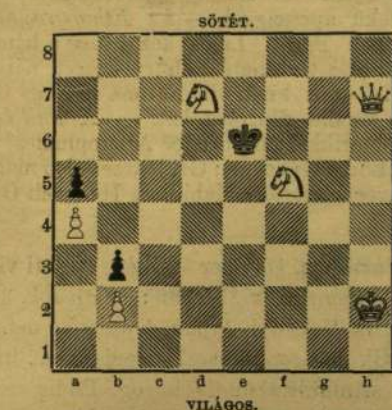
Domb oldalán bús fenő
Hegyes a levele,
Barna lánynak, ha felő
Dobog a keble.

Az ily laza, üres verselésben nincs költészet. A dalok között legsikertelenebb a IV. számú s ennél is jobb a borsdál.

K. F. A három évvel ezelőtt közölt képet nem nyomathatjuk le újra. Rövid cikket szívesen veszünk. London. D. T. A küldemény kétségkívül ott van már.

SAKKJÁTÉK.

1626. számú feladvány. Weinheimer R.-től.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1618. számú feladvány megfejtése.

Smutny J.-től.

Megfejtés.
1. Világos. a. Sötét.
1. B8—d6... Kd4—e3 (a) 1. Világos. a. Sötét.
2. Hf4—e6... Kc5—d5 2. Hc4—d2... Kc4—e3—e5
3. Va4—a8 mat. 3. Va4—a7—al mat.

1. Világos. b. Sötét.
1. Va4—a5... Hh2—tetszés sz. t. sz.
3. Va5—d5—e5 mat.

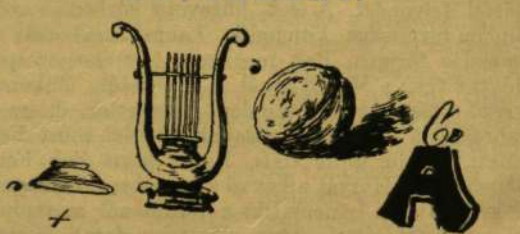
Az 1619. számú feladvány megfejtése.

Meyer H. F. L.-től.

Megfejtés.
1. Világos. Sötét.
1. Vb5—b6... Fb4—e7
2. Vb6—b1... Hb3—e5
3. Vb1—g1... He5—g6
4. Vg1—a7... t. sz.
5. H—mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — A peti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A »Vasárnapi Ujság» 40-dik számában közölt képtalány megfejtése: Hazaszeretet.

HETI-NAPTÁR, október ho.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israélita
19V. E 21A. Péter hv. E 20 Alk. Péter	7 620 Szeg.	5	
20B. Kant. János hv. Vendel	8 Pelágia	6 J. I. e.	
21K. Orsolya sz. lb. Vidor	9 Jakab apost.	7	
22S. Kordula sz. vt. Mór	10 Enlup	8	
23C. Kap. János hv. Kap. János	11 Fülöp diak.	9 Ch. b.	
24P. Ráfael főangy. Ráfael	12 Próbusz	10	
25S. Krisp. Kriz. vt. Kizáat	13 Kárp.	11 S. L. L.	

Holdvilágzás. • Újhold 21-én 21. reggel.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Weisse Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 11.45 p. Met. — glatt und gemustert (circa 150 versch. Qual.) — versendet roben- u. stickweise porto-n. zollfrei das Fabrik-Depôt G. Henneberg (K. u. K. Hofliefer.) Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

A »Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:

A GAZDASÁGI HASZON-NOVÉNYEK TERMELÉSE. KÜLÖNÖS TEKINTETTEL MAGRÓL VALÓ TENYÉSZTÉSÜKRE.

A magyar gazdaközönség számára.

Dr. NYÁRY FERENCZ.

Ár a füze 50 kr. Postán bérmentve küldve 55 kr.

A »Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:

VERNE GYULA VILÁGFELFORDULÁS REGÉNY

Fordította HUSZAR IMRE

34 képpel.

Ár a füze 1 forint, — vászonkötésben 1 forint 40 kr.

JÓSIKA MIKLÓS REGÉNYEI.

81–82. füzet.

83–84. füzet.

A KÉT MOSTOHA. TÖRTÉNELMI REGÉNY SZESZÉLYES REGÉNY.

Második kiadás.

Második kiadás.

Ár a füze 1 forint.

Ár a füze 1 forint.

A »Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben, (Egyetem-utca 4. sz.) legújabbán megjelent és minden könyvtárban kapható:

A GYAKORLATI ORVOSTAN HALADÁSA.

Irták

Dr. Bakó Sándor, Dr. Jelenffy Zoltán, Dr. Schwarcz Arthur,
Dr. Báron Jónás, Dr. Moravcsik Emil, Dr. Szabó Dénes,
Dr. Erőss Gyula, Dr. Purjesz Ignác, Dr. Székács Béla,
Dr. Feleki Hugó, Dr. Schächter Miksa, Dr. Szili Adolf.

Kiadta

A »GYÓGYÁSZAT» SZERKESZTŐSÉGE.

III. ÉVFOLYAM.

Ár 1 forint 20 kr.

Tartalom. Bevezetés. Haladás a belgyógyászat terén Székács Béla tr.-től. Az ideggyógyászat haladása Schwarcz Arthur tr.-től. Az elmekör- és gyógytan haladása Moravcsik Ernő tr.-től. A gyermekgyógyászat terén kifejtett munkálkodás nevezetesebb eredményei Erőss Gyula tr.-től. A sebészeti haladás. — A sebkezelés Schächter Miksa tr.-től. A bélihuzam sebészeti haladása. Báron Jónás tr.-től. A prostata-tünetekkel járóban végzett műtétek értékeiről Bakó Sándor tr.-től. Haladás az ivar- és húgyútszervek bennmorbius megbetegedéseinek kör- és gyógytan terén Feleki Hugó tr.-től. A szülészeti és nőgyógyászat haladása Szabó Dénes tr.-től. Néhány fontosabb haladás a szemészet terén Szili Adolf tr.-től. Részletek a laryngologia legújabb mozgalmairól Jelenffy Zoltán tr.-től. Szemelvények a fülgógyászat irodalmából Purjesz Ignác tr.-től.

A KRIEGER-féle ACATIA-SZAPPAN

kellemes hab-
kedves illata, és
nál fogva ma a
pipere - szappan.
3 drb dobozban

zása, rendkívüli
nagy tartósság-
legkedveltebb
1 drb ára 50 kr.
1 forint 40 kr.

„Acatia - Arczereme”

pár heti alkalmazása egészen új, finom és üde gyermek-

ded arczbort idéz elő. 1 üveg ára 1 forint.

Főraktár: Budapest, Kalvin-tér, „Korona” gyógysz.

Naponta friss szállítmányu

nyul, fogoly, fáczán és egyéb vad

a legolcsóbb napi árakon kapható

GÉCZY FERENCZ

ő felsége a szerb király és József főherceg cs. és kir.

feasége udvari szállítóánál

Budapestben, Duna-utca 10. az „Arany fáczán”-hoz.

Hírdetések elfogadtatnak a kiadóhivatalban, Budapestben

IV. kerület, Egyetem-utca 4-ik szám alatt.

A »Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben, (Egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtárban kapható:

SZEMEREI SZEMERE PÁL MUNKÁI. SZÜLETÉSE SZÁZADOS EMLÉKÜNNEPÉNEK ALKALMÁBÓL

KÖZREBOCSÁTVA SZERKESZTŐI SZÖRÖNYI JÓZSEF.

A három kötet ára 6 forint. — A három kötet csak együtt kapható.

I. kötet: Szemere Pál élete. — KÖLTEMÉNYEK. I. Dalok, sonettek, rokonfélék.

Dalok azoknak, a kik szerették. Lemondás. Barátság és szerelem. Vesztőség. Epedés. Vád. Hűség. El ne felejt. Ejjeli. Violakoszorú. Viszontlátás. Keserv. Panasz. Csüggedés. Remény. Szövetség. Házi boldogság. Az ér melletti. Emlékezés. Előzár. Midőn az est... Titkos vidék. Sonettek. Emlékezés. Boldog pár. Himnusz. Remény. Echo. Bájvölgy. Zenegek és költőidézések. Csilla remény. Amor. A Gránátok éneke. Andalgás. Hús. A tavaszhoz. — II. Hazafias versek. Epitáfusok, regények. Honnunk eszere. Bálványozás. Zrínyi. Gr. Teleky László felett. Oda Lónyay Gáborhoz. Vida Lászlóhoz. Vitéknek Mihály névnapjára. A világ felosztása. Mese (Vitéz és Révay). Gungyos versek. Ostály. A magyar Pegazus. A lant. Kovács Józsefhez. Grónák, emlékeztet. Az emberi élet korai. Horvát Istvánhoz. Szemere Albertné emlékére. Másod gyermek. Vachott Sándorhoz. Halál. Gr. Bádayné emlékére. Csokonai halálára. Sónja a sírból. Orvoshoz. Kaciny Gábor emlékére. Egy hölgy bibliájára. Karolin. Fialat orvoshoz. Vallomás. Búcsú. Aratók. Gondolatok. Hullások. Quasiplakissagomra. A dal születése. Találós mesék. — III. Történelmi emlékeztetők. I. Költészet. Dal. Tandithyran. Közbeszólás. Kulcs- és dal-tétel. Költészet és dalmi. Költészet és beszélmű. Költészet és nemzeti színházunk. Költészet és szimónia. Költészet, szimónia és Thepis. Költészet, szimónia és Shakespeare, a színész. Költészet, szimónia és Shakespeare, a költő. Költészet, szimónia és nemzeti színházunk. 2. Törédek a »Főti dalra» szóló Tandithyramból. Borsdál. Lakoma s a költész. Főltel meg borban a gyöngy. Törjön is mind ég felé. Testet éleszt. Bor. Dísz hal. Vig pohár közt édesebb. Hejh galambom, szőke bimbóm. Volna szívem, felszökne. Venni töltel vagy szerelmet, vagy. Hejh barátom, honi ársam. Borban a gond megbotegaszik. Bort megissza magyar ember. Bajta tőrök, hát igunk. A legelső magyar ember a király. Öröm. Minden ember legyen ember. Ellenség, vagy áruló, ki honi tőpor. S most badd forrjon minden csepp bor. Hű egység tartsa össze fiait. Szent hazánk! Megjéztük mind. Bereksztés. — IV. Drámai költemény. Zrínyi, tragedia ó felvonásban. — V. Elbeszélések. A hivatal. Történet, levelek. Davy. — Függék. VILMA KÖLTEMÉNYEK ÉS PRÓZAI DOLGOZATAI. Dalművek. Barátnémhoz. Boldogtóm (sonett). A holdhoz. Ugyanahhoz. Egy barátú feltalálások. Palimhoz. Tanács. A borhoz. Palim névnapjára. Virtus, a ki téged... Viszontlátás. Fohász. Bájvölgyhoz (sonett). Elbeszélők. Rózi. A farkas-nemzet. Tyúk-bdkom. Prizmatik. Erő és szenvedés. Levél Koleszhez. — A szerkesztő jegyzetei.

II. kötet: Szemere Pál regényei. BÉLÁTOR. PRÓZAI REGÉNY DOLGOZATAI. — I. Dalcserny és magyarizát. Targy és nyelv a költésben. Mű és élet. Búcsú. Megjegyzés. Erdei lak és Petőfi. Remény. Kaciny Ferencz. Nagy legény baja. Nagy legény szent baja. Kis leány legénybaja. Maga a kis leány. Vadvirág. Eleltusa. Juhászusa. Boldog házaspár. Vagy és élv. Örömylatkozat. Emlékeztet. Szivdalgalás. Dithyramb-féle. Örömylatgalás. Törédek. Hedvig. Szép Ilonka. Szózat. Dalok a házról. — II. Szépirodalmi. Recensio (Törékek és Virágok). Eredeti magyar Románok. A Charhausi. Szépirodalmi ötletek, eszméketek. — III. Próza regény dolgozatok. Eszméketek: Aphorizmus. Nemzetiség. A humáneretét költészetünkben. Házasság. Értékek. Eszméketek. Arcaditól. A műfordításról. A tudom. perekről s a tollharcokról. Kivonat a szerszámind bírálat az avulni kezdő s a nagyon újgató írásmódról. Nyelvzetek: A nyelv eredete. Schlegel Frigyes principiumai a nyelvek és azok eredete felől. A közönséges (egyetemes) nyelvtan. A jottogram és ypsilonista. A h betű nyelünkben. Gáncsolt szók. »Tokely». Lovag- és pörnyelv. Az ik végeztet ingünkben. Bírálat és rokon: Az »Új Holmi» kritikái megjelölése. A philologus és nye-vnű gémzusa. A Koles- és a Vályi-Nagy-féle Homérfordítás ügyében. Eszméketek Bloch Mórész »A héber költészet rövid rajzolata» cz. értékesítésére. Életrajziak: Nemes Traktner Jánoshoz és Gyimesi Jánoshoz. A műfordításról. A tudom. perekről s a tollharcokról. Kivonat a szerszámind bírálat az avulni kezdő s a nagyon újgató írásmódról. Nyelvzetek: A nyelv eredete. Schlegel Frigyes principiumai a nyelvek és azok eredete felől. A közönséges (egyetemes) nyelvtan. A jottogram és ypsilonista. A h betű nyelünkben. Gáncsolt szók. »Tokely». Lovag- és pörnyelv. Az ik végeztet ingünkben. Bírálat és rokon: Az »Új Holmi» kritikái megjelölése. A philologus és nye-vnű gémzusa. A Koles- és a Vályi-Nagy-féle Homérfordítás ügyében. Eszméketek Bloch Mórész »A héber költészet rövid rajzolata» cz. értékesítésére. Életrajziak: Nemes Traktner Jánoshoz és Gyimesi Jánoshoz. A műfordításról. A tudom. perekről s a tollharcokról. Kivonat a szerszámind bírálat az avulni kezdő s a nagyon újgató írásmódról. Nyelvzetek: A nyelv eredete. Schlegel Frigyes principiumai a nyelvek és azok eredete felől. A közönséges (egyetemes) nyelvtan. A jottogram és ypsilonista. A h betű nyelünkben. Gáncsolt szók. »Tokely». Lovag- és pörnyelv. Az ik végeztet ingünkben. Bírálat és rokon: Az »Új Holmi» kritikái megjelölése. A philologus és nye-vnű gémzusa. A Koles- és a Vályi-Nagy-féle Homérfordítás ügyében. Eszméketek Bloch Mórész »A héber költészet rövid rajzolata» cz. értékesítésére. Életrajziak: Nemes Traktner Jánoshoz és Gyimesi Jánoshoz. A műfordításról. A tudom. perekről s a tollharcokról. Kivonat a szerszámind bírálat az avulni kezdő s a nagyon újgató írásmódról. Nyelvzetek: A nyelv eredete. Schlegel Frigyes principiumai a nyelvek és azok eredete felől. A közönséges (egyetemes) nyelvtan. A jottogram és ypsilonista. A h betű nyelünkben. Gáncsolt szók. »Tokely». Lovag- és pörnyelv. Az ik végeztet ingünkben. Bírálat és rokon: Az »Új Holmi» kritikái megjelölése. A philologus és nye-vnű gémzusa. A Koles- és a Vályi-Nagy-féle Homérfordítás ügyében. Eszméketek Bloch Mórész »A héber költészet rövid rajzolata» cz. értékesítésére. Életrajziak: Nemes Traktner Jánoshoz és Gyimesi Jánoshoz. A műfordításról. A tudom. perekről s a tollharcokról. Kivonat a szerszámind bírálat az avulni kezdő s a nagyon újgató írásmódról. Nyelvzetek: A nyelv eredete. Schlegel Frigyes principiumai a nyelvek és azok eredete felől. A közönséges (egyetemes) nyelvtan. A jottogram és ypsilonista. A h betű nyelünkben. Gáncsolt szók. »Tokely». Lovag- és pörnyelv. Az ik végeztet ingünkben. Bírálat és rokon: Az »Új Holmi» kritikái megjelölése. A philologus és nye-vnű gémzusa. A Koles- és a Vályi-Nagy-féle Homérfordítás ügyében. Eszméketek Bloch Mórész »A héber költészet rövid rajzolata» cz. értékesítésére. Életrajziak: Nemes Traktner Jánoshoz és Gyimesi Jánoshoz. A

GABOS R. S.

Budapest, IV., Muzeum-körut 41. sz.

Gyári raktár mindennemű szalon-, éjjeli, lépcső-ház-, konyha-, függő-, asztali és fali lámpákból.

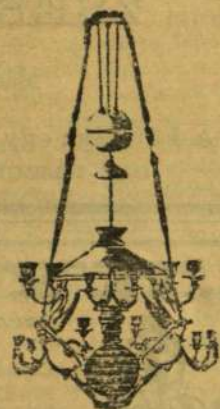
Szalon függő-lámpák, csinos alaknak, darabja 3. — 4. — 5. — nagyobbak s díszesebbek drbja 6. — 8. — 9. — 10. — forintig s feljebb.

Szalon asztali lámpák, csinos alaknak, kisebbek drbja 1. — 1.50. 2. — 3. — 4. — 5. — frt, díszesek s nagyobbak drbja 6. — 8. — 9. — 10. — frt s feljebb.

Éjjeli lámpák, függő vagy állítható, különf. díszes alakokban s színekben, bronzdíszesek v. anélkül drbja — 75. 1. — 1.50. 2. — frtől 5. — forintig s feljebb.

Konyha- és lépcső-ház-lámpák, függő, fali és állítható, többf. czélúak alakban, drbja 30 krtól 1.50-ig.

Lámpa-alkatrészek, úgy m.: lámpa-öblök, lámpabúcsók, lámpabulbók, lámpa-alkatrészek (Cylindri), lámpagolyók és borítók, m. alak, nagyság, minőség s árakban.

Gyári raktár

Porcellán-árukból

u. m.: étkező-, teás-, kávé-, mooca- és mosdókészletek (Service), továbbá: majajolika-díszágyak, alakok, virágöblök (Váza) stb. stb.

Étkező-készletek (Service), különféle létes díszes s színes sima, 6 személyre ára 10. —, 12. —, 15. —, 18. —, 20 forintig s feljebb.

Kávé- v. teás-készletek (Service), minden színben s díszes vagy anélkül, 6 személyre ára 4. —, 5. —, 6. —, 7. —, 8. —, 10 forintig s feljebb.

Mooca-készletek (Service), a teás-készletekhez hasonló kivitelben, 6 személyre ára 3. —, 4. —, 5. —, 6. —, 8. —, 10 forintig s feljebb.

Gyári raktár üveg-árukból

u. m.: bor-, sör- és likőr-készletek (Service), csomago- s gyümölcsös (Dessert) tányérok, gyümölcsös-tartók és tálak, továbbá virág-öblök (Váza), tükrök, képek stb. stb.

Lámpákat javítás végett, valamint be- aranyozásra vagy bronzozásra elfogadok, a legrovidebb idő alatt megadott árak mellett, továbbá mindennemű képeket méret után elkészíttetek.

Összes árucikkem a meghatározott gyári árak mellett engedmény nélkül értendőik.

Petroleum-raktár

Valódi amerikai szagtalan, biztonsági petroleum (cassiolaj), mely csak 150° F hőmérsékletig gyúlékony, a villanyfényhez hasonló világos lánggal ég, 1 kilo ára 38 kr.

Készen finomított (Nobel) petroleum, ezen petroleumot kizárólagosan raktáram, illetve t. revim részére különös gondnal finomítottak. Egy kilo ára 28 kr.

Finomított petroleum, (Prima néven ismeretes), igen ajánlatos nagyobb helyiségek, vendéglők, lépcsőházak, konyhák, stb. stb. világítására. Egy kilo ára 24 kr.

Petroleum helyben, bármily mennyiség díjtalanul házhoz szállítottatik.

Óvatik a t. cz. közönség a csalódástól.

Az engedélyezett főraktár

a dr. Jaeger G. tanár személyes jó- állása mellett készített összes

eredeti normál-czikkeknek

Benger W. fia egyedül engedélyezett gyárából kizárólagosan bírja

JAEGER TANÁR TÁRSULATA,

TULAJDONOS: JORDÁN KÁROLY.

Budapest, IV., Váci-utca 30. szám alatt.

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

1847 óta, tehát több mint 40 éve, hogy a legnagyobb sikerrel alkalmaztatik a JAEGER TÁRSULAT orvosi kollegiuma által megvizsgált s kitűnő használhatósága miatt Magyarországon szabad. WEBER által.

Köszvény-vászon

köszvény, csúsz, tagszagadás, keresztcsont-fájás, vörheny, mell-, hát- és derékfájdalmak, lábköszvény, csípőfájdalom és ischias stb. ellen, mindennemű görösök, a kezek és lábakban, különösen görösök erei, dagadt tagok, fízomódások és oldalszurások biztos eredményre gyorsan gyógyítanak ezen gyógyhatásos köszvényvászon által. Egy csomag ára 1 ft 5 kr., kettős erejű, nehezebb bajoknál alkalmazandó 2 ft 10 kr.

Valódi csak akkor, ha a melletti védjeggyel el van látva. **Dr. Baron párisi általános sebteáza** mindenféle sebek, gennyedések és daganatok, körömguladások, écsékek, bármennyű sérülések, harapás, szúrás, ütés, vágás, tyúkszem, fagyás stb. ellen. — Egy köcsög ára a használati módszerrel együtt 70 kr., kisebb köcsög 35 kr.

Valódián kapható: TÖRÖK J. gyógyszerárában utca 12. szám a.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:

MAGYAR

POLGÁRI TÖRVÉNYKEZÉSI RENDTARTÁS.

(1868: LIV., 1881: LIX., 1881: LX. törvények.)

kapcsolatosan a váltó-, kereskedelmi és kisebb polgári peresügyekben való eljárással, a bírói ügyvitellel, a vonatkozó hazai s részben külföldi jogforrásokkal, különösen pedig a m. kir. curia fontosabb elvi határozataival.

IRTA

Dr. HERCZEGH MIHÁLY

Budapesti tud. egyetemi ny. rendes jogtanár.

Negyedik javított kiadás.

Ára füzve 5 ft 60 kr.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kaphatók az 1891-dik évre szóló általánosan kedvelt dús tartalmu

NAPTÁRAK

ugymint:

ISTVAN BÁCSI NAPTÁRA. XXXVI. évfolyam. Képekkel. Alapítá Majer István. Füzve 50 kr.

PROTESTÁNS ÚJ KÉPES NAPTÁR. XXXVII. évfolyam. Szerkeszti Dúzs Sándor. Füzve 50 kr.

FALUSI GAZDA NAPTÁRA. XXVII. évfolyam. Szerkeszti Kovácsy Béla. Füzve 80 kr.

LIDERCZ-NAPTÁR. XXX. évfolyam, képekkel. Füzve 60 kr.

HONVÉD-NAPTÁR (együttal katonai naptár), szerkeszti Áldor Imre. XXIV-dik évfolyam. Füzve 60 kr.

A MAGYAR NŐK HÁZI NAPTÁRA. XXIII. évf. Képekkel. Füzve 60 kr.

BORASZATI NAPTÁR. Szerkeszti Nyári Ferencz. XVIII. évfolyam. Füzve 80 kr.

SZÉKELY-EGYELETI KÉPES NAPTÁR. Szerkeszti a központi választmány megbízásából Dr. Szádeczky Lajos. X. évfolyam. Füzve 25 kr.

NEUER ILLUSTR. VOLKS-KALENDER für Ungarn u. Siebenbürgen. XXVI. Jahrg. Geheftet 50 kr.

HATÁRIDŐ-NAPTÁR. mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzérek számára, hasznos jegyzetekkel és 366 üres lappal ellátva, írópapíron és kemény kötésben 1 ft 20 kr.

A MAGYAR NÉP NAPTÁRA. Szerkeszti ifj. Tatár Fér. Képekkel. XXXVI. évfolyam. Füzve 25 kr.

ÚJ FALI NAPTÁR egész iv 20 kr.

NEUER WANDKALENDER, 1 ganzer Bogen 20 kr.

43. SZÁM. 1890.

BUDAPEST OKTÓBER 26.

XXXVII. ÉVFOLYAM.

Költséget feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG én egész évre 12 ft POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre — 6 *

Csupán VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 ft fél évre — 4 *

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 ft fél évre — 3 *

Külföldi előfizetőknek a postai megfizetési módjával a csatlakozó

A MAGYAR SZINÉSZET ÜTTÖRŐI.

Szinészetének egy évszázados fönnállását ünnepli most a magyar nemzet.

A hatalmas lendületnek indult magyar színészet ünnepei közt természetesen első sorban azokat a lelkes honfiakat illeti meg a megemlékezés, a kik elhagyatva, pártfogók és elismerés nélkül küzdöttek a kedvezőtlen sorssal és részvétlenséggel a magyar színművészet megalapítása körül.

A színművészetnek is, úgy mint összes művelődési intézményeinknek, alapvetését megelőzték némi előmunkálatok, melyek nagyjából megmutatták s mintegy előkészítették az alapvetők útját.

Legelső „szinígazgatója” hazánknak Felvinczy György volt; legutolsó magyar lantosa az erdélyi részi fejedelmi udvaroknak. Felvinczy állítólag Felvinczen született s Tordán és Kolozsváron végezte tanulmányait.

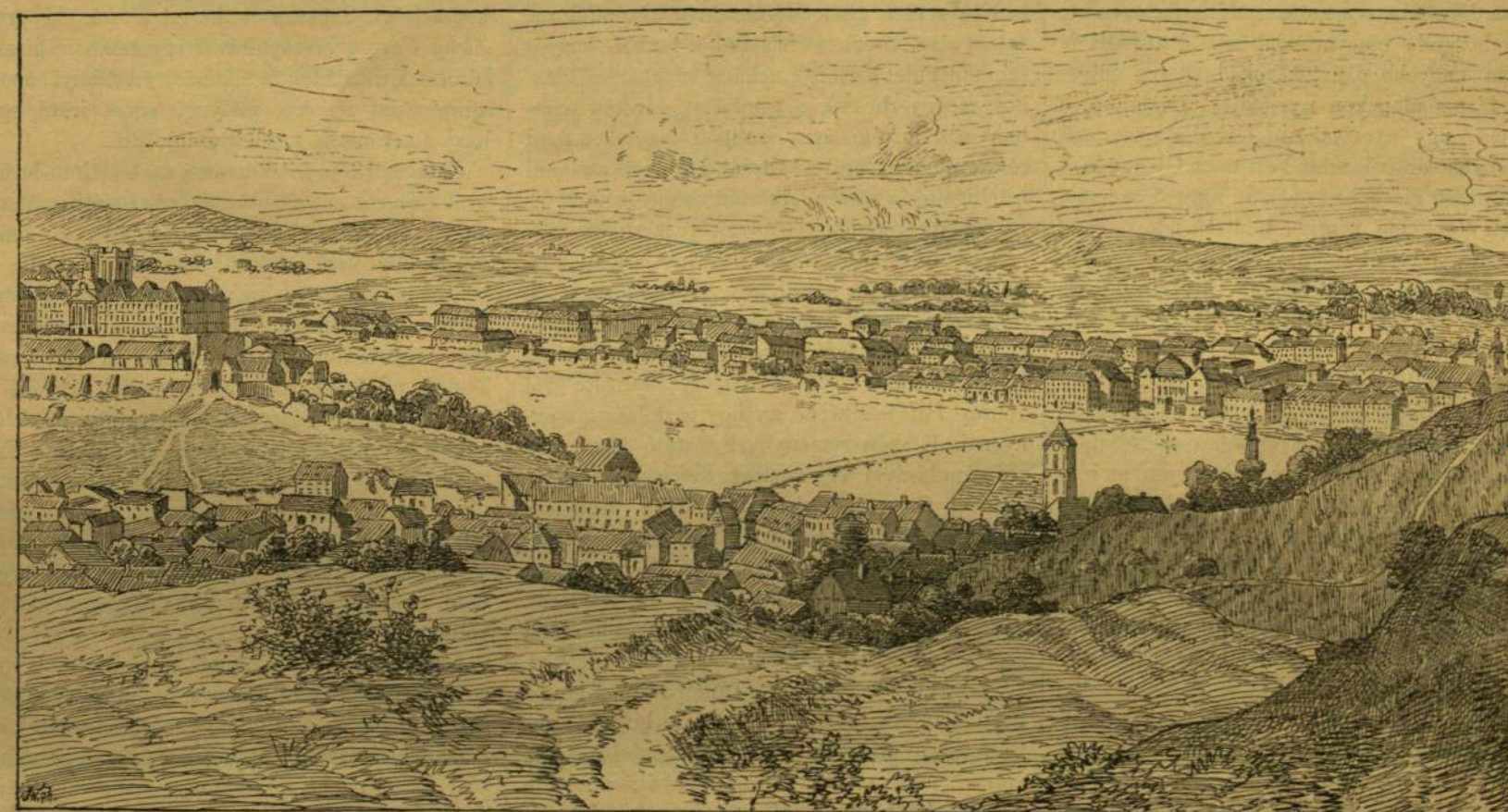
Életviszonyairól csak annyit tudunk, a mennyit ő maga I. Lipót császárhoz szinígazgatói szabadalom-level elnyerése végett benyújtott könyörgő-levelében megírt. Az őszinte embereket jellemző naivitással írja le szinígazgatói koncesszióért benyújtott folyamodványában Felvinczy, hogy „háza, jószága nem volt soha, jelenben pedig annyija sincs ingatlana, mint a tenyere, vagy a hova, mint sajátjára, talpát letegye vagy fejét lehajthassa.”

Élete egész tartama alatt mások hajlékában, idegenek házfödele alatt élésködött, pedig hát ugyancsak szorgoskodott. A mennyire azonban — úgy mond — szorgalma és némi tudománya emelte, a sors mostoha szeszélye két annyira nyomta alá, mert kétszer a tatárok, s ugyancsak kétszer a labanczok által minden házi holmijától, igás lovaitól, stb. megfosztott, elannyira, hogy annyija sem maradt, a mivel testét megtálmazhassa a hideg ellen. Sőt egy ízben a tűzvész is megkárosította, mely csapások után az

Isten különös gondviselése nélkül nem is remél a nyomorúságból felemelkedhetni. Szenvedett kárai folytán kibonyolíthatatlan adósságokba merülve, annyira zaklatottá lön élete, hogy három élő gyermekét szülőföldén idegenek gondviselésére bízva, elvánszorgott Erdélyből Bécsbe gyalogosan nejevel, hogy ott a felség lábai elé borulva, oly szinígazgatói engedély-levelért esedezzen, minővel több idegen társulatot láthatott a magyar főúri udvarokban felgazdagodni.

Szívhez szóló őszinteséggel föltárva kérelem-levelében nyomoru helyzetét, engedélyért esedezett, hogy Magyar- és Erdélyország területén versben foglalt erkölcsös és tisztességes komikai-tragédiákat s boházatokot bemutathasson adó és közterektől való fölmentés mellett. Szabadalomlevelét 1696 október 23-áról állíttatá ki I. Lipót, s ebben Felvinczy összes kérelme teljesített.

A családi hagyomány szerint Felvinczy azonnal elvándorolt Kolozsvárra és ott néhány hozzászóló társával állítólag tartott is néhány

BUDAPEST SZÁZ ÉVVEL EZELŐTT. — A FŐVÁROS LEVÉLTÁRÁBAN ŐRZOTT AQUARELL-FESTMÉNY UTÁN RAJZOLTA MIRKOVSKY GÉZA.

A Rondella épülete csillaggal van a képen megjelölve.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható:

KIS NEMZETI MUZEUM

47-48. kötet.

Falusi történetek

IRTA

Könyves Tóth Kálmán.

Ára a 2 kötetnek füzve 1 ft, vászonkötésben 1 ft 40 kr.

Tartalom: Nemzetes őrdög. — Javasszony keresztneve. — A keresztlevél. — A honvéd árnya. — Hitelné asszonyosság és kedves férje. — Tökési Bácsi és mostoha fia. — Újmódi Zsófi. — Szegény tehenesszony. — Karácsony anyagya. — A pénz árnyéka. — Rebeka, a szegény zsidóleány. — Miért nemult el a vörös kakas. — Sörprűnyél a házasságrontó. — Az ellátott hónap, vagy hová lett a február. — Csak néhány hajszál. — A vasuti őr. — A szél hozta a víz vitte.

49-50. kötet.

Magyar közmondások gyűjteménye.

Különös tekintettel az életbölcsekre és a nevelésre.

Több mint 6000 közmondás.

Rendszerbe foglalva

Almásy János.

Ára a 2 kötetnek füzve 1 ft, vászonkötésben 1 ft 40 kr.